

BIDRAG

TILL

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK.

H) Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 6.

ÅREN

1881—1885.

JEMTLANDS LÄN.

1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet i allmänhet.

Länets *gränser* hafva, sedan sista femårsberättelsen afgafs, undergått en obetydlig förändring derigenom, att hemmanet Björkhöjden om $\frac{3}{4}$ mantal, genom kungl. brefvet den 16 december 1881, blifvit från och med 1883 i judicielt, administrativt och kyrkligt hänseende öfverflyttadt från Ramsele socken och tingslag samt Vesternorrlands län till Borgvattnets socken, Ragunda tingslag och detta län, så att länets hela hemmantal vid 1885 års utgång utgör 1,107 $\frac{2917}{20160}$ mantal.

Länets *areal*, som, då sista femårsberättelsen afgafs, utgjorde 444·423 qvadratmil, har genom det tillkomna hemmanet ökats med 0·273 qvadratmil och utgör nu 444·696 qvadratmil, hvaraf komma:

på provinsen Jemtland 325·214 qvadratmil och
» » Herjedalen 119·482 »

eller 50,806 kvadratkilometer för hela länet.

Uttryckt i tunnland utgör länets areal 10,291,154 tunnland, hvaraf kunna antagas utgöra:

Åker och äng.....	omkring	400,000	tunnland
Skogbärande mark.....	»	4,000,000	»
Sjöar och vatten.....	»	700,000	»
Fjell och impediment..	»	5,200,000	»

Af fjellen tillhöra 1,814,866 tunnland de åt Lapparne reserverade land och återstoden, omkring 3,400,000 tunnland fjell, skoglösa mossar och impediment, tillhör enskilde. Af denna areal är dock icke allt ofruktbart, enär dels på många af myrarne gräs tillvaratages och dels det är inom detta territorium i fjellsluttningarna, som de fleste af de så kallade fäbodvallarne, med ett ymnigt och kraftigt bete, äro belägne.

I den *judiciela indelningen* är under perioden ingen förändring verkställd; men genom nådigt bref den 7 december 1883 har Eders Kungl. Maj:t fastställt förändrad organisation af Östersunds Rådhusrätt och Magistrat, sålunda att i stället för tre icke lagfarne rådmän en skall vara lagfaren med skyldighet att, utöfver de rådmän i allmänhet åliggande skyldigheter, tillika föra protokoll hos Magistraten äfvensom vid Rådhusrätten i brottmål.

Inom den *administrativa indelningen* har en länge önskad förändring egt rum, då genom nådiga brefvet den 28 juni 1883 Eders Kungl. Maj:t förordnat, att från och med år 1884 inom länet skulle inrättas ytterligare ett fögderi, hvarjemte faststälts följande fögderiindelning:

INLEDNING

TILL

Bidrag till Sveriges officiella statistik. H, Kungl. Maj:ts befallningshavandes femårsberättelser, jämte Sammandrag för åren ... på Nådigaste befallning utarbetat och utgivet af Statistiska centralbyrån – Stockholm, 1863-1912.

Täckningsår: 1856/60-1901/05 = N.F., [1]-10.

Kungl. Maj:ts befallninghavande i Stockholms stad och i rikets 24 län avger underdåniga femårsberättelser av statistiskt innehåll.

Berättelserna består av två avdelningar.

Första avdelning består av följande rubriker:

- 1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet**
- 2. Innevånare**
- 3. Näringar**
- 4. Kommunikationsanstalter och varubyten**
- 5. Kameralförhållanden**
- 6. Politi.**

Andra avdelning är en tabellbilaga.

Statistiska centralbyrån samlar in och utgiver ett sammandrag för hela riket av samtliga femårsberättelsernas huvudsakliga innehåll.

Föregångare:

Kongl. maj:ts befallningshafvandes femårsberättelse för åren ... – Stockholm, 1823-1857.

Täckningsår: 1822-1851/55.

Innehållsförteckning.

	Sid.
Underdånig berättelse	1-17.
1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet i allmänhet.....	1.
2. Invånare.....	2.
Tab. Litt. A. Länets administrativa indelning.....	3.
3. Näringar.....	6.
Tab. Litt. B. Markegångs- och handelspris (i kronor).....	8.
Tab. Litt. C. Arbetsprisen (i kronor).....	8.
Litt. D. Skörden inom länet enligt Konungens Befallningshafvandes uppgifter till Statistiska Centralbyrån.....	8.
Tab. Litt. E. Antal kreatur.....	9.
Tab. Litt. F. Uppgift på de allmännast gällande handelspris å nedanstående kreatur inom de olika fögderierna under hvarterdera af åren 1881-1885.....	9.
Tab. Litt. G. Smörpris i kr. åren 1881-1885.....	10.
Tab. Litt. H. Utförsel af virke i sågtimmer från Jemtlands län åren 1881-1885.....	11.
Tab Litt. I. Antal dödade rofdjur.....	12.
Tab. Litt. K. Af rofdjur dödade husdjur.....	12.
4. Kommunikationsanstalter och varubyten.....	13.
Tab. Litt. L. Minuterings- och utskänkingsafgifter.....	14.
5. Kameralförhållanden.....	14.
6. Politi.....	15.
Tab. Litt. M. Aflöning vid folk- och småskolor (kronor).....	15.
Tab. Litt. N. Öfversigt af folkskoleväsendets ställning inom länet åren 1881 och 1885.....	15.
Tab. Litt. O. Bankernas ställning vid 1885 års slut.....	16.
Tabellbilagor	18-30.
Tab. N:o 1. Folkmängden i Jemtlands län åren 1881-1885.....	18.
Tab. N:o 2. Allmänna vägar och skjutsning i Jemtlands län åren 1881- 1885.....	19.
Tab. N:o 3. Hemman och lägenheter samt stadsjordar m. m. i Jemtlands län år 1885.....	20.
Tab. N:o 4. Egendomar af fideikommissnatur i Jemtlands län år 1885. [Inga tabelluppgifter finns].....	21.
Tab. N:o 5. Egendomar tillhörande inhemska aktiebolag i Jemtlands län år 1885.....	21.
Tab. N:o 6. Egendomar tillhörande främmande magters undersåtar i Jemtlands län år 1885.....	27.
Tab. N:o 7. Brandförsäkrings-inrättningarnes verksamhet i Jemtlands län, åren 1881-1885.....	28.
Tab. N:o 8. Fromma stiftelser, stipendiifonder, pensionsanstalter, sjukkassor och dermed jemförliga inrättningar i Jemtlands län år 1885.....	29.

BIDRAG

TILL

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK.

H) Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 6.

ÅREN

1881—1885.

JEMTLANDS LÄN.

1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet i allmänhet.

Länets *gränser* hafva, sedan sista femårsberättelsen afgafs, undergått en obetydlig förändring derigenom, att hemmanet Björkhöjden om $\frac{3}{4}$ mantal, genom kungl. brefvet den 16 december 1881, blifvit från och med 1883 i judicielt, administrativt och kyrkligt hänseende öfverflyttadt från Ramsele socken och tingslag samt Vesternorrlands län till Borgvattnets socken, Ragunda tingslag och detta län, så att länets hela hemmantal vid 1885 års utgång utgör 1,107 $\frac{2917}{20160}$ mantal.

Länets *areal*, som, då sista femårsberättelsen afgafs, utgjorde 444·423 qvadratmil, har genom det tillkomna hemmanet ökats med 0·273 qvadratmil och utgör nu 444·696 qvadratmil, hvaraf komma:

på provinsen Jemtland 325·214 qvadratmil och
» » Herjedalen 119·482 »

eller 50,806 kvadratkilometer för hela länet.

Uttryckt i tunnland utgör länets areal 10,291,154 tunnland, hvaraf kunna antagas utgöra:

Åker och äng	omkring	400,000	tunnland
Skogbärande mark.....	»	4,000,000	»
Sjöar och vatten	»	700,000	»
Fjell och impediment..	»	5,200,000	»

Af fjellen tillhöra 1,814,866 tunnland de åt Lapparne reserverade land och återstoden, omkring 3,400,000 tunnland fjell, skoglösa mossar och impediment, tillhör enskilde. Af denna areal är dock icke allt ofruktbart, enär dels på många af myrarne gräs tillvaratages och dels det är inom detta territorium i fjellsluttningarna, som de fleste af de så kallade fäbodvallarne, med ett ymnigt och kraftigt bete, äro belägne.

I den *judiciela indelningen* är under perioden ingen förändring verkställd; men genom nådigt bref den 7 december 1883 har Eders Kungl. Maj:t fastställt förändrad organisation af Östersunds Rådhusrätt och Magistrat, sålunda att i stället för tre icke lagfarne rådmän en skall vara lagfaren med skyldighet att, utöfver de rådmän i allmänhet åliggande skyldigheter, tillika föra protokoll hos Magistraten äfvensom vid Rådhusrätten i brottmål.

Inom den *administrativa indelningen* har en länge önskad förändring egt rum, då genom nådiga brefvet den 28 juni 1883 Eders Kungl. Maj:t förordnat, att från och med år 1884 inom länet skulle inrättas ytterligare ett fögderi, hvarjemte faststälts följande fögderiindelning:

Norra fögderiet, omfattande Hammerdals, Lits och Rödöns tingslag;		
Östra " " Ragunda, Refsunds, Brunflo samt Hackås och Näs;		
Vestra " " Offerdals, Hallens, Ovikens, Undersåkers och Sunne;		
	sa	nt
Södra " " Svegs, Hede och Bergs tingslag;		

genom hvilken indelning äfven den fördel vunnits, att domsagor och fögderier sammanfalla.

Länsmansdistrikten utgöra fortfarande 25, men ett nödigt ansedt afskiljande af Frostvikens socken från Ströms och inrättande der af ett nytt distrikt är, då detta skrives, redan underställt Eders Kungl. Maj:ts nådiga pröfning.

Inom *provinsiälläkaredistriktens* indelning är genom nådiga brefvet den 9 november 1883 den förändring gjord, att Marby socken öfverflyttats från Undersåkers till Östersunds distrikt.

Dufeds och Melens *tullstationer* äro indragna och en ny tullstation upprättad i Storlien; och skötes bevakningen längs gränsen, der vägarne gå till Levanger, genom gränssidare med stationer i Skalstugan och Melen.

Någon annan *förändring i indelningsverket* har icke egt rum, än de obetydliga tillökningar i rotemantal, som uppkommit genom ny rotering och den andel i båtsmanshället vid Norrlands tredje kompani, som det hit öfverförda $\frac{3}{4}$ mantal Björkhöjden medfört.

Den *kyrkliga indelningen* har undergått den förändring genom kungl. brefvet af den 24 mars 1882, att byarne Österåsen, Vesteråsen och Hallen utbrutits i kyrkligt hänseende från Bergs socken och bildade från och med den 1 maj 1882 eget kapell, benämndt Åsarnes kapellförsamling.

Genom nådiga bref den 6 juli 1883 och den 1 maj 1885 har Eders Kungl. Maj:t anslagit medel till anordnande af praktiska *geologiska undersökningar* inom länet, och hafva dessa af Geologiska Byråns tjenstemän börjats 1883, fortsatts under 1884 och 1885, och föreligger redan ett häfte af Byråns berättelser angående dessa arbeten.

Indelning. Naturbeskaffenhet. Invånare. Tab. N:o 1.

Jordmånens beskaffenhet är inom en stor del af länet den allra bästa.

Sålunda utgår från Storsjöns bäcken i nordvest åt Rödöns och Offerdals tingslag och i nordost åt Lits, Föllinge, Hammerdals, Ströms och Alanäs socknar ett område af omkring 70 kvadratmil, som hvilat på kalk, der på sina ställen äfven förekommer mergel och der matjorden är mer eller mindre uppblandad med kalk. När denna jord rätt häfdas och dikas samt får bära sådana växter, som tåla klimatet, så blir resultatet godt, till en grad, hvarom man i det mellersta och södra Sverige icke kan göra sig en föreställning. Den jemförelsevis obetydliga del af dessa landsträckor, som är under plog, bär ymniga, sällan felsläende skördar af råg, korn, gräs och potatis, men befolkningen är för fåtalig och torde länge så förblifva, för att i någon nämnvärd mån kunna göra sig de rikedomar, som ligga i en gifvande jordmån, till godo. Här vore ett fält, der en invandring af arbetsamme och företagsamme jordbrukare skulle åstadkomma stora och mågtiga resultat; och mången, som nu går till Amerika med sin sparade penning och sin energi, skulle här måhända finna fördelaktigare användning för båda.

Klimatet är för jordbruk icke så ofördelaktigt som man i allmänhet föreställer sig; och der man iakttagit den försigtigheten att utdika de närmast intill åkern belägna frostförande myrmarker, eller der läget är högt och torrt och der man icke söker skörd af för klimatet olämpliga säden, äro de förstörelser, som en förtidig frost anställer, jemförelsevis sällsynta, måhända lika ofta förekommande i de provinser söder om Dalelven, hvilka omgifva Mälaren och Hjelmaren. Ju mera gräs odlas och sädesodlingen inskränkes, ju mera blir odlaren oberoende af klimatets vansklighet, och gräs växer här yppigt; hvar och en med nutidens jordbruksförhållanden bekant vet, hvilket framtidslofte det innebär för en provins att förmå producera mycket och godt gräs.

Likasom i föregående berättelser bifogas här en tabellarisk uppställning *Litt. A af länets indelning* vid periodens slut i kyrkligt, judicielt, administrativt, medicinskt och militäriskt hänseende.

2. Invånare.

Länets *folkmängd*, som vid 1870 års utgång utgjorde 70,463, vid 1875 års slut 75,756 och år 1880 den 31 december 83,623 personer, har fortfarande allt ständigt ökats, så att den utgjorde enligt **tab. N:o 1**:

	Män.	Qvinnor.	Summa.
år 1881	43,228	42,056	85,284
» 1882	43,936	42,644	86,580
» 1883	44,833	43,353	88,186
» 1884	46,188	44,443	90,631
» 1885	47,586	45,505	93,091

hvilket utvisar en ökning på de senast förflutna 10 åren af 22:s procent.

Denna folkökning måste anses rätt betydlig, men ännu betydligare har Östersunds stad gått fram i antal invånare. Dessa utgjorde:

1875	2,056
1880	2,880
1881	3,049
1882	3,407
1883	3,725
1884	4,181
1885	4,745

hvilka siffror visa en ökning på 10 år af 130 procent.

Ut- och invandringen från främmande länder har varit:

	Emigration.	Immigration.	Emigrationsöfverskott.
1881.....	449	42	407
1882.....	868	70	798
1883.....	507	119	388
1884.....	280	152	128
1885.....	226	170	56

Födde och döde hafva utgjort:

	Lefvande födde.	Döde.	Nativitetsöfverskott.	Lefvande födde.	Döde.	Nativitetsöfverskott.
1881.....	2,702	1,308	1,394	1883.....	2,887	1,664
1882.....	2,773	1,388	1,385	1884.....	3,127	1,554
				1885.....	3,129	1,472
						1,223
						1,573
						1,657

Tab. Litt. A.

Länets administrativa indelning.

Socknar och pastorat. (Moderförsamlingars och pastorats namn kursiverade).	Mantalskr. folkmängd vid slutet af		Folk- mängdens procentiska		Kontrakt.	Tiuglag.	Domsaga.	Länsmans- distrikt.	Fögderi.	Provinsial- läkaredistrikt.	Militärindelning. Rotar.																																										
	1880.	1885.	ök- ning. %	minsk- ning. %																																																	
Ragunda.....	3,277	3,669	12.5	—	Östra	Refsunds	Östra	Ragunda	Östra	Ragunda	24 fältjägare																																										
Hellesjö.....	1,667	1,913	14	—				17 d:o																																													
Håsjö.....	883	1,106	25	—				17 d:o																																													
Fors.....	1,861	2,061	12.5	—				8 d:o																																													
Stugun.....	1,752	2,049	16	—				11 d:o																																													
Borgvattnet.....	575	676	20	—				4 d:o																																													
Refsund.....	1,513	1,803	20	—				25 d:o																																													
Nyhem.....	351	493	42	—				9 d:o																																													
Bodsjö.....	979	1,115	14	—				17 d:o																																													
Sundsö.....	1,409	1,529	8	—				9 d:o																																													
Bräcke.....	1,311	1,506	15	—	20 hästjägare																																																
Brunflo.....	2,301	2,705	17	—	Brunflo	Brunflo	Brunflo	Östersunds	4 d:o																																												
Marieby.....	475	515	8	—					18 d:o																																												
Lockne.....	1,573	1,645	4	—	Hackås o. Näs	Hackås	Hackås	Östersunds	8 d:o																																												
Näs.....	1,050	1,107	5.5	—					10 fältjägare																																												
Hackås.....	1,422	1,497	5	—					12 hästjägare																																												
Lit.....	2,609	2,724	4.5	—					21 d:o																																												
Kyrkås.....	407	418	3	—					4 d:o																																												
Häggenås.....	1,808	1,932	14	—					5 d:o																																												
Föllinge.....	2,516	2,698	7	—					17 fältjägare																																												
Hotagen.....	616	714	6	—					16 d:o																																												
Hammerdal.....	4,155	4,447	7	—					Norra	Hammerdals	Norra	Norra	47 d:o																																								
Ström.....	2,956	3,474	17	—									Ströms	Ströms	Ströms	Östersunds	28 d:o																																				
Alanäs.....	1,000	1,162	17	—	Rödöns	Rödöns	Rödöns	Östersunds									16 hästjägare																																				
Frostviken.....	1,218	1,332	14	—													6 d:o																																				
Rödön.....	1,405	1,617	14	—													9 d:o																																				
Nässkott.....	785	837	7	—													12 d:o																																				
Aspås.....	1,046	1,125	8	—													13 d:o																																				
Ås.....	1,017	1,175	16	—													6 fältjägare																																				
Sunne.....	1,246	1,270	2	—													6 hästjägare																																				
Frösön.....	1,403	1,511	8	—													16 fältjägare																																				
Norderön.....	287	274	—	5					8 d:o																																												
Hallen.....	1,266	1,360	14	—					31 d:o																																												
Marby.....	461	514	12	—	9 d:o																																																
Oviken.....	2,068	2,162	4.6	—	Vestra	Ovikens	Vestra	Bergs	45 d:o																																												
Mysjö.....	1,078	1,109	3	—					25 d:o																																												
Undersåker.....	1,438	1,675	17	—					13 d:o																																												
Åre.....	2,040	2,216	7	—					17 d:o																																												
Käll.....	2,125	2,079	—	2					21 d:o																																												
Mörsåll.....	569	770	36	—					7 d:o																																												
Offerdal.....	3,420	3,564	4	—					Vestra	Mörsålls	Vestra	Undersåkers	21 hästjägare																																								
Alsen.....	1,764	2,056	17	—									9 fältjägare																																								
Mattmar.....	968	1,076	11	—									18 hästjägare																																								
Berg.....	2,830	3,092	9	—									7 d:o																																								
Klöfsjö.....	988	1,082	10	—	1 fältjägare																																																
Rätan.....	1,581	1,698	7	—	36 d:o																																																
Sveg.....	1,663	1,669	—	—	5 d:o																																																
Linsell.....	794	833	5	—	12 d:o																																																
Elfros.....	686	730	7	—	Befriade från rotering.																																																
Lillherdal.....	1,543	1,569	1.7	—	Södra	Svegs	Södra	Svegs					Södra	8 rotar af Hel- singe regemente																																							
Ytter-Hogdal.....	1,567	1,642	4.7	—					Södra	Ytter-Hogdals	Södra	Svegs		Södra	Svegs																																						
Öfver-Hogdal.....	303	311	2.6	—												Hede	Hede	Hede	Hede	Hede	Hede																																
Hede.....	1,272	1,323	4	—																		Hede	Tennäs	Hede	Hede	Hede	Befriade från rotering.																										
Vemdalen.....	940	975	3.7	—																								Hede	Tennäs	Hede	Hede	Hede																					
Tennäs.....	960	1,011	5	—																													Hede	Tennäs	Hede	Hede	Hede																
Storsjö kapell.....	397	456	15	—																																		Hede	Tennäs	Hede	Hede	Hede											
Ljusnedals bruks församl.....	270	262	—	3																																							Hede	Tennäs	Hede	Hede	Hede						
Östersunds stad.....	2,880	4,936	77	—																																												Östra	—	—	—	—	—

Sammanställas de siffror, som utvisa förlusten genom öfver-skjutande emigration till främmande länder och vinsten genom nativitetsöfverskotten, så visar sig att *folkökningen* i väsentlig mån berott på inflyttningar från andra delar af Sverige, nemligen:

	Folkökning.	hvaraf inflyttningar.
1881.....	1,661	674
1882.....	1,296	709
1883.....	1,606	771
1884.....	2,445	1,000
1885.....	2,460	859

hvidan inflyttningar från det öfriga Sverige bidragit till folkökningen under de senaste 5 åren med 4,013 personer eller 42.4 procent af hela ökningen.

I ännu betydligare mån hafva inflyttningar bidragit till Östersunds folkökning, hvilken på dessa fem år utgjort 1,865 personer, hvarvid inflyttningar från det öfriga landet utgjort 1,516 personer eller 81 procent af hela ökningen.

Lappbefolkningen utgjorde

	1870.	1875.	1880.	1885.
i Tennäs distrikt.....	169	150	144	138
i Undersåkers d:o.....	195	207	218	233
i Föllinge d:o.....	154	162	164	169
i Frostvikens d:o.....	253	248	273	274
Summa	771	767	799	814

Dessa siffror visa en ökning, om ock obetydlig, för senaste femårsperiod, men fråga kan vara om icke denna ökning tillkommit snarare genom noggrannare anteckningar än genom något öfverskott af födde öfver döde.

Alla uppgifter rörande *befolkningsförhållandena* äro hemtade från presterskapet, i likhet med hvad Statistiska Centralbyrån brukar göra, men här i länet visar sig det egendomliga och mot förhållandet i de flesta öfriga orter inom landet motsatta, att, äfven sedan Lapparne, hvilka icke mantalsskrifvas, men förekomma i presterskapets uppgifter, frändragits, dessa uppgifter äro högre än mantalslängderna angifva, utom i Östersund för åren 1884 och 1885, hvilket här väl berott på en strängare kontroll dessa år.

Äfven den förr i dessa berättelser omnämnda omständigheten, att tvärt emot vanliga förhållandet, männens antal öfverstiger qvinnornas inom befolkningen, eger fortfarande rum och synes under femårsperioden med hvarje år något tilltagit.

Nykterhet har städe utmärkt detta läns befolkning framför de flesta, om icke alla rikets öfriga provinser, och de oordningar, som genom fylleri och brott mot försäljningslagarne här ega rum, äro till allra största delen utgångna från den stora hop löse arbetare, bördige från och hemma uti andra län, hvilka här arbeta i skogarne och vid flotningen, äfvensom från den icke obetydliga ström af folk, som stryker igenom länet på väg till och ifrån Norge, af hvilka ett stort antal stå på gränsen att tillhöra den klass, på hvilken lösdriveristadgan har tillämpning.

Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande har genom den andel af de s. k. polismedlen, som fått disponeras, varit i tillfälle att icke utan verkan bekriaga det onda, som lönnkrögare åstadkomma. Att lyckas annat än undantagsvis påträffa och kunna öfverbevisa dem om deras förbrytelse, då affären bedrifves inne uti skogarne, är icke att tänka på, ty aflägsenheten från men-

niskor, det hårda lifvet och den goda förtjensten göra, att skogsarbetaren gerna vill köpa spirituosa och är i tillfälle att betala det högre pris, som den olofligen sålda varan betingar. Jag har därför hufvudsakligen tagit till mål att genom extra polis söka hindra, att lönnkrögerirörelsen drager sig åt bygden, för att i möjligaste måtto förekomma de för den fasta och ordentliga befolkningen störande uppträden, som rusige och vildsinte främmande arbetare ställa till, om de få tillgång till bränvin under deras längre eller kortare vistelse i bebodda orter.

Mot bränvinsförsäljningen djupt in uti skogarne lärer sålunda tillsvidare ingen annan utväg finnas, än att fördyra bränvinet genom den risk och förlust, genom åtal och beslag, som lönnkrögaren genom en liflig polis är utsatt för.

En nykterhetsrörelse, med anslutning till föreningar, hvilkas medlemmar aflägga löfte om afhållsamhet från rusdrycker och hvilka föreningar tagit namn af *Good-Templar-loger*, har inom länet uppstått under femårsperioden och här vunnit en lysande framgång.

Sålunda utgör antalet af dessa föreningar, hvaraf den första bildades i Östersund i augusti 1882, och antalet af deras medlemmar vid 1885 års utgång:

	A n t a l	
	föreningar.	medlemmar.
i Östra fögderiet.....	42	1,728
i Vestra ".....	41	2,620
i Norra ".....	30	2,060
i Södra ".....	28	1,286
i Östersunds stad.....	8	456
Summa	149	8,150

Dessa föreningar uppträda här med samma förtjenster och samma fel, som i det öfriga landet karakterisera dem. Nykterhet och ordning vinna på deras verksamhet och polisen kan ibland hos dem påräkna stöd vid försäljningslagarnes upprätthållande och s. k. bränvinslangares efterspanande. Å andra sidan uppträda de med en viss fanatism för sin sak, med den vanliga följderna af ofördragsamhet mot dem, som icke dela deras mening, och anspråk på att deras uppfattning skall vid afgörande af samhällets angelägenheter åtnjuta mera gehör, än hvad både deras antal och förhållanden i öfrigt gifva fullgod anledning till.

Man har påstått, att denna art af nykterhetsverksamhet skulle vara på återgång, men inga data hafva här i länet bekräftat ett sådant antagande; och om ett moderat uppträdande skall gifva rörelsen större inre styrka, såsom är att antaga, så bör denna i så många hänseenden gagnande och aktningvärda verksamhet hafva rätt till ett längre lif här i länet än på många andra ställen.

Skismatiska religionsrörelser saknas icke och hafva under femårsperioden snarare tilltagit i betydenhet än aftagit.

Det är hufvudsakligen baptister som uppträda och icke så få proselyter göras, der omständigheterna synas dem gynsamma att upptaga kampen med statskyrkan.

Så kallade firereligiösa finnas äfven och hafva ett bönehus i Östersund, hvarjemte de synas hafva vunnit någon framgång i några socknar af östra Herjeådalen; men deras utbredning och verksamhet här i länet är af jembörelsevis ringa betydenhet.

Större vikt måste, såsom ofvan är nämnt, tillräknas den baptistiska sektrörelsen, hvilken har utbredning öfver nästan alla

delar af provinsen Jemtland och är gammal här. Religiösa sammankomster hållas sålunda på många ställen reguliert, dels i enskilda lokaler och dels i de bönehus, som finnas i Östersunds stad samt i Hallens, Marby, Myssjö, Hammerdals, Bräcke och Ragunda socknar.

Civila äktenskap äro ingångna:

1881.....	2 st.
1882.....	6 "
1883.....	5 "
1884.....	5 "
1885.....	22 "
Summa 40 st.	

häraf 7 i Östersund och 33 på landsbygden; och hafva i de flesta fall den ena eller båda parterna varit baptister.

Sockenbibliotek finnas inrättade i 21 socknar, tillkomna och underhållna, somligstädes genom frivilliga bidrag och annorstädes genom uttaxering.

Skarpskytteföreningar i verksamhet finnas icke.

Sjukligheten är i allmänhet icke stor i följd af det rena och friska klimatet; men rheumatiska åkommor hos äldre personer äro synnerligen gängse, sannolikt en följd af den ombytlig- het i väderleken, som under sommaren och hösten är vanlig. De eljest mest rådande sjukdomar äro messling hos barn samt difteri och skarlakansfeber.

Seder och bruk blifva år för år mera lika de i det öfriga landet rådande och egendomligheterna försvinna. Redan hör det till sällsyntheterna att få se någon annan säregenhet i kläde- dräkt, än den hufvudklädnad, som af äldre gifta qvinnor be- gagnas och hvilken sannolikt äfven försvinner med dem, som nu bära den. Om Lapparnes dräkt är nu icke fråga. Jernvägen, jernvägsarbetaren och den härigenom underlättade samfärdseln med folk från andra orter utplåna inom kort provinsiela egen- heter i kläder och seder.

Befolkningen är nykter och begåfvad med en hög grad af intelligens. Det värdiga och anständiga i uppträdandet, som karakteriserar Jemtländingen, är egnadt att förvåna fremlingen och gör att allmänna sammankomster, såsom landtbruksmöten och dylika mer eller mindre festliga folkmöten, afhållas med stillhet och utan de bullrande avslutningar, som i andra orter äro vanliga, och detta oaktadt ungdomen vid alla tillfällen är talrikt representerad.

En temligen allmänt rådande kärlek till och vidhängsenhet vid hvad som förr brukats, gör befolkningen sväremottaglig för nyheter; och om detta, i en på alla områden rörlig tid, icke är utan sina fördelar, så har det den olägenheten, att det möter stort motstånd, när af ändrade förhållanden betingade förändringar i ekonomien skola införas; och blir jag i tillfälle härom närmare redogöra under rubriken Näringar.

Lappbefolkningens ställning har under perioden föga för- ändrats och har allt, hvad min företrädare i sina afgifna femårs- berättelser om detta folks förhållanden anfört, ännu sin fulla giltighet.

Åtskilliga förhållanden förena sig att här i länet undergräfvat Lappens ställning och att försvåra samt gifva honom afsmak för nomadlivet. De alltför trånga gränser, hvarinom han har att röra sig med sin lättfotade och rörliga egendom, tvinga honom ofta att öfverträda dem och gifva gent emot de bofaste grannarne

anledning till konflikter, hvilka utmynna i ersättningsanspråk för den skada, renarne gjort på växande eller inbergad gröda. De utvidgningar af renbetesfjellen, som föreslagits i sammanhang med en ny lag angående rätten till renbete, äro otvifvelaktigt af största behof, men lära icke utan synnerligen betydande inköp af angränsande hemman kunna skydda Lappen för tvånget att under ogynnsamma omständigheter öfverskrida de för honom ut- stakade rämärken. Renhjordar kunna vara mer eller mindre i sin egares hand och detta beror till stor del på Lappen sjelf; men omständigheter kunna ändock alltid inträffa, då det blir Lappen, som får följa renen. De kringboende jordbrukarnes större känslighet, i mån som deras egendom uppodlas och får värde, för intrång af skadedjur och nödvändigheten, i följd häraf, att genom noggrannare lagstiftning och lagtillämpning binda en nä- ring, för hvars lyckliga skötande en obunden frihet inom vid- sträckta områden är ett hufvudvilkor, är ett af skälen till att renskötseln inom detta län förlorar i värde för sina handhafvare. Ett annat för Lappens framtid ödesdigert förhållande, hvilket på senare tider tilltagit i betydenhet, är den sed, som inrotat sig, att bofaste tillhandla sig renar, af hvilka de draga inkomsten och dem Lappen åtager sig att sköta. På detta sätt hafva redan stora hjor- dar öfvergått från Lappen till hans bofaste grannar, synnerligen i södra delen af länet. Hvad ett sådant förhållande innebär för Lapparnes framtid, ligger i öppen dag. Alla, som icke omedelbart behöfvas för bevakningen af renhjorden, köras bort från fjellen och det minsta möjliga antal bibehålles och blifver i sjelfva verket icke annat än drängar åt den i bygden boende egaren. En ytterligare omständighet, som icke litet bidrager att vända hågen från nomadlivet, är den på senare tider uppkomna lif- ligare beröringen emellan Lappen och den bofaste. Lappen besöker alltmer den odlade bygden, stadnar der längre eller kortare tider, insuper smak för det der rådande bekvämare lefnadssättet och känner snart motvilja för det hårda lifvet i vildmarken, isynnerhet om dertill kommer, att den egendom, han der skall under mödor och försakelser vårda, icke tillhör honom sjelf. Äfvenså har erfarenheten visat, att de flickor och ynglingar, som under längre tid vistats vid skolor utom fjellen, icke sällan blifva oduglige eller åtminstone ovillige att utföra det arbete, som ren- vården fordrar.

En skola för Lapp-barn, åstadkommen genom välvilja och människokärlek och i bästa afsigt, der årligen ett jemförelsevis stort antal unga Lappar erhåller undervisning, verkar nog mycket godt, men har äfven följder, som icke äro till nomadlivets be- främjande. De Lapp-ungdomar, som i denna skola intagas, be- redas der till H. H. Nattvard och vistas i skolan 2 à 3 år just under den period i lifvet, då sinnet är mest öppet för att taga intryck. De vänja sig der vid bekvämligheter, som icke stå till buds på fjellen, de äta lagad mat sittande vid bord, de ligga i bäddade sängar, de vistas i varma och snygga bostäder, de in- hemta här vanor och de insupa föreställningssätt, som sedan göra lifvet i det rökiga tältet och vedermodorna af deras yrke för mången af dem outhärdliga.

Flere Lapp-fäder hafva för mig beklagat sig, att de på detta sätt mistat barn, då dessa icke velat stadna hos dem, utan åter- vändt till bebodda orter; men en sådan erfarenhet gagnar Lappen föga, ty ifölje af sin natur lärer han svårigen kunna motstå frestelsen att antaga ett tillbud, af hvilket han ser en fördel för ögonblicket; på framtiden tänker han icke. Jag har gjort fram-

ställningar hos ordföranden i den förening, som har att bestämma öfver den ifrågavarande skolans verksamhet, och förändringar äro vidtagna i afsigt att skolans alumner icke alldeles skulle få tillfälle glömma nomadlivet.

Dessa alla omständigheter och många andra verka, att allt fler och fler Lappar öfvergifva renskötelsen och söka sin utkomst i landet.

Sålunda äro de i bygden vistande Lappar talrika i Tennäs och Undersåkers distrikt och från Föllinge ingå framställningar, som understödjas af Lapp-fogden och presten, att tillfälle måtte beredas de många Lappar, som icke få arbete med renskötsel, att som nybyggare få slå sig ned och uppodla dertill lämpliga trakter inom renbetesfjellen, men då en sådan kolonisering af fjellen skulle gå i alldeles motsatt riktning och delvis motarbeta de åtgärder, Eders Kungl. Maj:t torde hafva för afsigt vidtaga för renskötelsens befrämjande, så har jag på dessa framställningar icke kunnat fästa något afseende.

I nordligaste delarne af länet inom Frostvikens distrikt, der fjellen gränsa intill Vesterbottens Lappmarker, är ställningen bland Lapparne i allt bättre och många af de klagomål och olägenheter, som framhållas från de andra Lapp-trakterna, höras här aldrig af. Bofastes renegarskap förekommer icke här och i allo synas dessa Lappars förhållanden mera likna deras grannar, Vesterbottens-Lapparnes.

Vilkoren för renskötelsen äro också i dessa trakter i alla afseenden mera gynsamma.

En Lappens fiende, och som gör honom den mesta skadan, är smaken för bränvin. För att komma åt bränvin besöker han bygden, för bränvin försummar han sina angelägenheter, för bränvin säljer han sina renar och under ruset kan han narras till nästan hvad som helst.

Ett gammalt och vanligt sätt att göra affärer med Lappen var att samvetslösa människor begåfvo sig till fjellen vid tiden för renslagtningen och, rikligen utrustade med bränvin, berusade Lapparne och sedan uppgjorde affärer med dem. Detta för Lapparne ruinerande oskick, som egentligen bedrifvits i Tennäs och Undersåkers distrikt, har jag med all stränghet sökt förekomma och utrota genom anställande af särskild polis och Lapp-fogdens

täta resor och oförväntade ankomst till renslagtningsplatserna, hvarpå följt beslag och åtal inför domstol emot dem, som befunnits innehafva bränvin. Också hafva rapporter från vederbörande polis och pastors i Undersåkers Lapp-församling berättelse gifvit vid handen, att nykterhet och ordning bland Lapparne på senare åren gått framåt och att det nu kan förekomma renslagtningar, der icke ens försök göras att använda bränvin.

Enligt Eders Kungl. Maj:ts nådiga bref den 24 april 1885 är en särskild *Lapp-fogde* förordnad för länet och har han till uppdrag, att genom inhemtande af noggrann kännedom om Lapparne och deras förhållande tillhandagå Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande med nödiga upplysningar, äfvensom att medla emellan Lappen och den bofaste till förekommande af ovänskap och kostsamma rättegångar, hvarjemte han inom Lapp-fjellen utöfvar högsta polismyndigheten. Denna institution lofvar att blifva till mycken nytta och Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande har, då detta skrives, en tillfredsställande erfarenhet af Lapp-fogdens verksamhet.

Beträffande undervisningen bland Lapparnes barn, så bestrides denna hufvudsakligen af så kallade *kateketer*. Desse äro födde Lappar, som fått undervisning vid småskolelärarynneseminarium i Östersund och sedan bedrifva sin verksamhet på så sätt, att de åtfölja de familjer, som slagit sig tillsammans med andra till större sällskap, under vistelsen i fjellen, och undervisas barnen då tillfället dertill är lämpligt. Visserligen händer icke sällan, att undervisningen för den ene eller andre får afbrytas, då föräldrarne skiljas åt, men snart råka de tillsammans igen på något ställe, der kateketen är med och undervisningen fortsättes. Denna ambulatoiska skolundervisning har verkat och verkar mycket godt och derigenom undvikas de med deltagande i skolundervisningen i bygden förenade olägenheter.

Kateketernes antal är nu 3, sedan Eders Kungl. Maj:t behagat, på min framställning, genom nådiga brefvet den 18 september 1885 tillåta anställande af ytterligare 1. Men flere erfordras, om tillfredsställande resultat skall ernås, och nödgas jag sannolikt att besvära Eders Kungl. Maj:t med nya framställningar i detta ärende.

3. Näringar.

A) **Jordbruk.** *Jordbruket* har som näring icke stått högt i länet. Befolkningen har varit alltför mycket sysselsatt med skogsdrift och handel, för att ha tid eller sinne att egna åt ett yrke, der resultaten endast långsamt och som följd af ihärdigt arbete ernås och der i öfrigt den störste omtanke är magtlös emot en ogynsam väderlek. Några trakter inom länet göra dock härifrån undantag och t. ex. jordbruket omkring Hammerdals kyrkoby och de omkring sjön belägne byarne m. fl. ställen i andra delar af länet bära vittnesbörd om att det icke är först nyligen, man här börjat egna omsorg åt åkerns bruk. År för år går också otvifvelaktigt jordbruket framåt och kan numera så mycket lättare så göra, då, sedan jernvägsförbindelse med sädesproducerande orter kommit till stånd, man icke här af omständigheterna tvingas att forcera sädesodling. Då nemligen förut hvarje tunna spanmål, som skulle tillföras utifrån, hade att, på

den kortaste vägen hit, betala en forlön för 19 mil — afståndet från Sundsvall till Östersund — och ytterligare behöfde köras 8 à 10 mil för att komma till trakterna i och omkring Undersåker, 7 mil till Föllinge, 7 mil till Hammerdal, 11 mil till Ström o. s. v., så är tydligt, att den införda sädens dyrhet tvingade till sädesodling inom länet, för att åtminstone skaffa jordegaren sjelf brödföda och i lyckliga fall något att till gängse höga pris aflåta. Jernvägsförbindelsen ändrade med ett slag detta förhållande och spanmål kostar icke mera nu i Jemtland, än i de sädesproducerande orterna med tillägg af den jemförelsevis billiga frakten. Herjeådalen måste fortfarande från långa håll på landsväg införa sitt behof af spanmål, mest rågmjöl.

Jernvägsförbindelsen har äfven på annat sätt befordrat jordbrukets framåtstående och ändamålsenliga handhavande, i det den gjorde öfverflödiga de stora skaror af folk och hästar, som

lågo på vägarne och fortskaffade foror, dels med varor för provinsens eget behof, dels transito till och ifrån Norge. De byar utmed vägen, som särskildt voro forbondskolonier, voro i ett eländigt tillstånd både till hus och odling, — allt vanvårdades för att förvärfva en odryg penning genom körslor. Nu, sedan ingen forlön vidare lockar, gå dessa byar framåt på ett i ögonen fallande sätt; de gamla omålade ruckel, som representerade manhus och uthus, lemna undan för undan plats för nybygda bekväma och prydliga bostäder och ekonomibyggnader, jorden egnas omsorg och odlingar ser man öfverallt.

Landets belägenhet emellan kusten af Östersjön och Nord-sjön gjorde det helt naturligt, att invånarne här förmedlade varu-utbytet och deraf kom det sedan gammalt kända förhållande, att Jemtarne voro handlande och som sådane hade förvärfvat vana och skicklighet. Penningar kommo på detta sätt i omlopp, mången gjorde goda affärer och jordbruket blef en bisak.

Äfven de rikliga skogstillgångarna gifvo, då afverkningarna på 1850-talet började med allvar bedrivas, stora och opåräknade inkomster för dem, som förståndigt hushållade med sin egen skog, eller som visste att som skogsspekulanter förtjena penningar.

Vid samma tid, då jernvägen öppnades för trafik, blef allt detta förändradt och befolkningen befann sig inför nya och delvis oförutsedda förhållanden.

Skogsaffärer voro icke mera en källa, der man utan synnerligt arbete kunde ösa, ty de långa skogsafverkningskontrakt, som numera temligen allmänt kommit till stånd emellan byalagen och sågverksegarne, gjorde att jemförelsevis litet återstod för spekulationen. Jernvägen gjorde handelsförmedlingen öfverflödigt och förbunder behöfdes icke heller mer. Allt detta orsakade en total omstöpning af bestående ekonomiska förhållanden, och otvifvelaktigt genomgår sedan 1882 provinsen Jemtlands befolkning en kris, som skulle varit fruktansvärd, ty jordbruket kan icke ännu på långt när lemna ersättning för de utsnade förra inkomstkällorna, om icke stora besparingar från de ekonomiskt goda tiderna verkligen funnits i landet.

Att jordbruket är landets framtid och den förnämsta hjälpkällan, inses också numera allmänt, och om det äfven icke går så lätt för de äldre att finna sig i de nya förhållandena, så är den yngre generationen fullt medveten om, att ur jorden skola de taga sitt uppehälle.

Jordbruket här i länet, fast i allmänhet gynnadt af en god och i stora delar af länet ypperlig jordmån, har dock åtskilliga svårigheter af allvarlig art att kämpa med. De högt uppdrifna arbetsprisen äro en kräfta i jordbruksekonomien och bero på skogsrörelsen. De ofta betydliga förtjenster, som kunna ernås i skogarne, och det jemförelsevis sjelfständiga i arbetssättet der göra arbetarne både dyra och sjelfsväldiga, till stor olägenhet för jordbrukaren.

Åtskilliga gamla bruk och åskådningssätt, hvilka, såsom jag förut vidrört, befolkningen har svårt att lemna, äro ock till hinder för en hastig och kraftig utveckling af jordbruket. Det är t. ex. vanligt att fadren lemna gården till den giftasvuxne sonen ännu medan han sjelf är vid full vigör. Ett bland försäljningsvilkoren, och vanligen det förnämsta, består i undantagsförmåner, som far och mor skola åtnjuta till döddagar och hvilka ofta äro drygare än rimligt är.

Detta kallas här för *födoråd* — namnet hemtadt från Norge — och liknar ofta ett drygt arrende, hvilket icke upphör förrän

de ännu jemförelsevis unge föräldrarne gått ur tiden. Detta gör att oftast den unge jordbrukaren saknar förlagskapital och kan med bästa vilja icke uppdrifva sin ekonomi, så som han både behöfde och önskade. Härtill kommer den egendomliga, man kan säga fördom, som hemmansegarne i allmänhet hafva emot att dela på sina stora egovidder, vare sig medelst fränsäljning eller utarrendering, utan allt skall han behålla i egen hand, såsom det varit hos fadren före honom. Detta är emellertid ett så allvarligt hinder emot jordbrukets framgång, att det förr eller senare måste inför nödvändighetens lag gifva vika. Det förekommer äfven nu oftare än förr afsöndringar från de gamla stora hemmanen.

Faste jordbruksarbetare finnas nästan icke och arrendatorer, i den mening som man i mellersta och södra Sverige fäster härvid, äro sällsynte, och detta sätt att skaffa sig jordbruk åtnjuta icke här den aktning, som det förtjenar. Kronans domäner äro nästan de enda egendomar, som arrenderas ut, och svårigheten att få ordentliga arrendatorer är stor och arrendeafgifterna låga. Men samma egendom, som måhända icke kunnat utarrenderas, knappt för något pris, betingar, om den försäljes, en köpesumma, som oftast går vida öfver taxeringsvärdet och ofta synes äfven gå öfver det verkliga värdet.

Landtbruksskolan i länet har under perioden ombildats till en s. k. *landtmannaskola*, der de sjelfegande böndernes söner en eller två vintrar vistas och inhemta åtskilliga för deras yrke nödiga kunskaper. Önskligt hade naturligtvis varit, ifall omständigheterna medgifvit, att eleverne fått deltaga åtminstone en sommar i praktiskt ordnade jordbruksarbeten; men de dyra arbetsprisen göra sonens arbete för fadren omistligt, så att denne icke kan vistas från hemmet den tid af året, då jordbruksarbetena pågå. För att i någon mån afhjelpa denna olägenhet för undervisningen, får skolans föreståndare under sommaren tjenstgöra som länsagronom och skall då särskildt besöka de jordbrukare, som haft söner i skolan. Denna skola är af befolkningen omtyckt och har visat sig vara en af omständigheterna påkallad anordning. Genom kungl. brefvet den 30 maj 1884 och sedermera för hvarje år har skolan åtnjutit ett statsanslag af 4,000 kronor, hvarjemte Landstinget årligen lemnat 1,800 kronor.

En svår olägenhet, som skadar jordbruket på mångt hemman, der eljest alla betingelser finnas för dess framgång, är den lokala *frostländighet*, som förorsakas af någon i närheten belägen sank myr. Sådane myrar af större utsträckning kunna, genom att förorsaka förtidiga frostnätter, förderfva klimatet för en hel ort. Deras torrläggning är därför af högsta vikt och understödjes på denna grund af staten med anslag till en tredjedel, utan återbetalningsskyldighet. Sådana anslag hafva kommit afdikningsföretag inom länet, hvilka icke haft till ändamål odling, utan blott torrläggning, för att minska frosten, tillgodo under år:

1881	kronor	5,100: —
1882	»	17,400: —
1883	»	6,000: —
1884	»	14,100: —
1885	»	69,090: —

Summa kronor 111,690: —

Mellan 3 och 400,000 kronor hafva alltså under dessa 5 år nedlagts i arbete för att besegra det hinder för sädesodling, som de förtidiga frostnätterna utgöra.

Det återstår ännu mycket att göra, innan länet kan komma derhän att producera tillräckligt *spannmål för eget behof*. Enligt Trafikstyrelsens berättelse för 1885 infördes på jernväg detta år till Jemtland, mera än som derifrån utfördes, af spannmål, malen och omalen, ärter och bröd — 9,153,600 kilogram. De kvantiteter, som landsvägen från Ljusdal och Rörås införts till Herjedalen, kan jag icke beräkna.

Då importen hit af spannmål hufvudsakligen utgöres af hvete, råg och hafre, och råg är den ojemförligt största artikeln, och då nästan all import af hvete och råg sker i form af mjöl, så torde, förvandlad i tunnor omalen spannmål, 100,000 tunnor vara en låg beräkning. Om man med ledning af de statistiska uppgifterna får beräkna en medelskörd af säd och ärter till 200,000 tunnor, så skulle länet ännu genom egen produktion blott fylla två tredjedelar af sädesbehovet.

Trädgårdsskötseln står lågt, och liksom i alla skogsbygder har sinnet för prydnadsplanteringar varit ringa. En förändring i förhållandena härutinnan synes på sista åren hafva inträdt, sedan en länsträdgårdsmästare blifvit anställd och fått mycken användning.

Nedanstående tabeller *Litt. B* och *Litt. C* redogöra för *markegångspris* och *arbetslöner* för hvartera af åren 1881—85 och derjemte följer under *Litt. D* en uppgift på *skörd och bergning*, enligt Konungens Befallningshafvandes årliga berättelse.

Tab. Litt. B. *Markegångs- och handelspris (i kronor).*

Å r.	Markegångspris Litt. A. (för kubikfot).					Handelspris (för kubikfot).				
	Råg.		Korn.		Ärter.	Råg.		Korn.		Ärter.
	Jemt-land.	Herjedalen.	Jemt-land.	Herjedalen.	Jemt-land.	Jemt-land.	Herjedalen.	Jemt-land.	Herjedalen.	Jemt-land.
1881	1.97	2.00	1.25	1.25	3.00	2.83	3.50	2.25	2.70	2.50
1882	2.17	2.70	1.68	2.30	1.98	2.38	3.17	1.91	2.70	2.38
1883	2.14	2.70	1.67	2.40	2.08	2.40	3.17	1.96	2.70	2.65
1884	2.04	2.40	1.61	1.90	2.00	2.32	3.25	1.95	2.90	2.31
1885	1.09	1.09	0.86	0.86	—	2.26	2.86	1.95	2.50	2.25

Tab. Litt. C.

Arbetsprisen (i kronor).

Å r.	Vanlig årlön		Värdet af stat och lön		Dagsverkspris.								
					Sommar.				Vinter.				
	för dräng.	för piga.	för dräng.	för piga.	för man.		för qvinna.		för man.		för qvinna.		
	I husbondens kost.	I husbondens kost.	för dräng.	för piga.	Högsta.	Lägst.	Högsta.	Lägst.	Högsta.	Lägst.	Högsta.	Lägst.	
1881	Jemtlands län	190	70—75	400—450	260—275	3.50	0.75	1.75	0.37	2.50	0.50	1.37	0.25
	Medeltal för hela riket	140	62	366	213	2.05	0.96	1.09	0.49	1.34	0.65	0.78	0.35
1882	Jemtlands län	190—180	85—80	460—490	280—290	3.00	0.75	1.75	0.37	2.50	0.50	1.00	0.25
	Medeltal för hela riket	158	65	365	217	2.05	0.98	1.09	0.53	1.37	0.71	0.74	0.38
1883	Jemtlands län	180	80	465	275	2.75	0.75	1.50	0.37	2.25	0.50	1.00	0.25
	Medeltal för hela riket	162	66	374	216	2.08	1.06	1.11	0.55	1.42	0.77	0.74	0.38
1884	Jemtlands län	190	85	440	255	2.50	1.00	1.25	0.45	2.00	0.63	1.00	0.30
	Medeltal för hela riket	156	69	373	218	2.17	1.05	1.18	0.55	1.45	0.70	0.81	0.37
1885	Jemtlands län	200	90	450	240	2.00		1.25		1.50		1.00	
	Medeltal för hela riket	147	68	356	203	1.53		0.86		0.99		0.58	

B) Kreatursskötsel. *Boskapsskötsel* och foderväxtodling är länets naturliga näring, och alla betingelser finnas, för att denna gren af hushållningen kan drivas upp mycket högt och dess alster blifva till en betydlig exportartikel. Det antal djur, som underhålles, visas af nedanstående tablå *Litt. E*. Det framgår deraf att år 1885 underhölls i runda tal 15,000 hästar, 57,000 nötkreatur, 64,000 får och 34,000 getter. Dessa siffror äro höga, jemförda med såväl invånarnes antal som med arealen af åker och äng, men hafva sin förklaring deruti, att vissa trakter finnas, der all sädesodling måste uppgifvas och befolkningens hufvudsakliga lefnadsmedel är boskapsskötsel. Den stora åtgången för eget behof förklarar också orsaken till att en i jemförelse med befolkningen så hög kreatursstock lemnar så litet af ladugårdens alster till öfverlopps för utförelse.

Jernvägen har äfven häruti banat väg för en förändring till ett bättre, och från jernvägens öppnande 1882 till 1885 års ut-

Litt. D. *Skörden inom länet enligt Konungens Befallningshafvandes uppgifter till Statistiska Centralbyrån.*

1881. Efter en kall och regnig sommar gynsammare än man väntat, dock *under medelmåttan*. Høet *vida under medelskörd*, men rik tillgång på halm.

1882. Skörden *god, nära riklig*. Høskörden *öfver medelmåttan*. Potatissjukdom visat sig, men gjort föga skada.

1883. Sädesskörden *vida öfver medelmåttig*, om ej riklig. Höafkastningen *fullt medelmåttig*. Sjukdom å potatis visat sig, men gjort föga skada.

1884. Sädesskörden *öfver medelmåttan*, välbergad, god och vigtig. Potatis *under medelmåttan*, men god. Høskörden *öfver medelmåttan*, delvis riklig; god och välbergad. Ingen sjukdom å potatis.

1885. Lång och kall vår. Ovanligt kall och regnig sommar. Skörden af råg *under medelmåttan*; af korn, blandsäd och ärter *missväxt*; af potatis dålig, *under medelmåttan*. Høskörden *god*, ehuru å naturlig äng skadad vid bergningen.

gång hafva uppstått 24 nya *distriktsmejerier*, hvilka uppköpa mjölk af kringboende och göra smör och ost, af beskaffenhet att kunna säljas på utlandet. Denna näringsgren är således på god väg att utveckla sig till hvad den en gång bör bli — länets hufvudnäring, och den ifver och det allvar, hvarmed mjölkhus-hållningen på sista åren omfattats, visar att länets intelligenta befolkning har klart fattat, hvilken vikt det för länets ekonomiska utveckling ligger på kreatursskötsel och goda ladugårdsalster. Hushållningssällskapet understöder också, efter måttet af sina tillgångar, särskildt denna hushållsgren, och för att få tillgång till skickliga mejerister har en statens *mejeriskola* blifvit förlagd inom länet, der den fått sin plats på en egendom under Huså bruk i Kalls socken, i närheten af Åreskutan och 1½ mil från Hjerpens jernvägsstation. Den första kursen, med fullt antal elever, öppnades den 24 oktober 1885. En *länsmejerist* är antagen och har till uppdrag hufvudsakligen att med råd och hjälp

biträda mejeriegare såväl vid anläggning af mejerier som vid deras drifvande.

Allt tyder på att en ändamålsenlig ladugårdsskötsel vunnit förtroende hos folket, och Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande följer denna fråga med det lifligaste intresse.

Af *får* underhålles ett stort antal, men litet eller intet af fårafvelns produkter går utom länet, utan användes både kött och ull hufvudsakligen för befolkningens eget behof.

Inom länet födes det största antal *getter* inom något af rikets län och dessa billiga och på födan anspråkslösa djur hafva en viss betydelse inom folkets ekonomi.

På senare tider har ost efter getmjölk börjat vinna efterfrågan utom länet.

Hästafvel har sedan gammalt varit en näringsgren för detta län och de s. k. Jemtlandshästarne hafva haft godt anseende och vunnit afsättning till aflägsna orter. Ännu bedrifves hästafvel och i somliga orter med stor förkärlek och på mångt hemman födas hästar till ett antal, som icke står i något riktigt förhållande till kornas. Att uppfödningen är stark, synes af det jemförelsevis stora antal unghästar som finnes — 11,880 fullvuxna hästar och 3,598 under 3 år — och hästar säljas årligen till icke så ringa antal utom länet; men det är äfven ett bruk att hålla ett onödigt stort antal hästar vid gårdarne, hvarigenom befolkningen af denna afvel icke drager den ekonomiska fördel, som man af djurens antal skulle vara sinnad tro. Det är dock att antaga, att i samma mån som mjölkproduktion blir en inkomstkälla, så få de öfverflödiga hästarne gifva rum för flere kor.

Den allmännast förekommande rasen är en blandning af norskt blod och återstoden af den förr s. k. jemtlandsrasen, hvilken utmärkte sig för större kroppsformer än de norska. Hästarna äro härdiga och starka och passa väl för ortens förhållanden.

Nedanstående tabeller, *Litt. F* och *Litt. G*, utvisa de under perioden allmänt gängse *pris på kreatur och på smör*.

Antalet *renar*, som af Lapparne egas och vårdas, är svårt uppgifva, enär Lappen i detta fall är mycket förbehållsam och söker leda den, som spørjer honom härom, bakom ljuset; men

Tab. Litt. E. Antal kreatur.*)

Tingslag.	År.	Hästar.	Oxar och tjurar.	Kor och ungnöt.	Får.	Getter.	Svin.
Ragunda	1880	1,185	112	3,710	4,945	4,500	690
	1885	1,257	182	4,109	5,106	3,250	851
Refsunds	1880	1,005	144	3,425	5,150	2,400	515
	1885	1,111	123	3,601	5,285	1,771	627
Brunflo	1880	785	65	2,135	3,480	745	315
	1885	792	64	2,190	3,280	666	329
Lits	1880	2,260	174	5,265	6,760	6,535	405
	1885	2,325	172	5,604	6,660	5,448	437
Hammerdals	1880	1,665	358	7,280	11,665	7,510	750
	1885	2,679	374	8,453	12,877	8,160	780
Sunne	1880	500	58	1,350	1,555	295	170
	1885	584	78	1,877	1,564	50	438
Hallens	1880	430	55	1,595	1,550	1,530	150
	1885	501	56	1,620	1,585	978	259
Bergs	1880	755	135	3,635	4,155	1,530	365
	1885	792	160	4,213	4,050	1,680	367
Ovikens	1880	630	150	2,460	2,800	240	375
	1885	718	89	2,831	2,593	272	388
Näs	1880	415	70	1,570	2,110	470	195
	1885	476	21	1,768	1,950	130	355
Undersåkers	1880	620	138	3,295	3,595	2,840	170
	1885	662	124	3,607	3,058	2,450	265
Offerdals	1880	1,060	287	3,755	4,995	6,010	525
	1885	1,260	123	4,413	4,925	5,150	702
Rödöns	1880	875	155	2,365	3,495	2,415	415
	1885	713	82	1,982	2,455	1,433	462
Svegs	1880	866	235	4,904	5,250	1,695	165
	1885	928	235	5,159	5,375	1,551	362
Hede	1880	585	191	3,415	3,570	1,520	40
	1885	605	157	3,586	3,775	1,540	80
Östersunds stad	1880	42	1	180	16	—	90
	1885	75	2	197	—	—	120
Hela länet	1880	13,078	2,328	50,339	65,085	40,235	5,335
	1885	15,478	2,042	55,210	64,538	34,520	6,822

*) Angående antalet *renar* se texten här nedan.

K. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser 1881—1885. Jemtlands län.

Tab. Litt. F. Uppgift på de allmännast gällande handelspris å nedanstående kreatur inom de olika fögderierna under hvartera af åren 1881—1885.

	Hästar.				Oxar.				Kor.				Ungnöt.			
	Norra fögderiet.	Södra fögderiet.	Östra fögderiet.	Vestra fögderiet.	Norra fögderiet.	Södra fögderiet.	Östra fögderiet.	Vestra fögderiet.	Norra fögderiet.	Södra fögderiet.	Östra fögderiet.	Vestra fögderiet.	Norra fögderiet.	Södra fögderiet.	Östra fögderiet.	Vestra fögderiet.
1881.....	450	450	500	600 400	90	70	—	100 60	75	80	90	110 70	45	40	50	60 40
1882.....	450	440	500	600 400	90	70	—	100 60	75	75	90	110 70	45	35	45	60 40
1883.....	500	445	500	550 400	90	65	—	85 60	75	80	85	100 70	45	40	45	50 30
1884.....	450	430	500	500 350	80	65	—	85 50	70	70	80	85 65	40	40	30	40 30
1885.....	350	400	400	500 350	75	60	—	80 40	60	65	75	80 40	35	35	30	35 25

Lappfogden i sina rapporter, deruti antalet enligt hans mening är snarare för lågt än för högt, uppskattar hela antalet renar inom Jemtlands län till öfver 50,000.

Häraf skulle komma på de särskilda distrikten:

Tennäs distrikt omkring	17,000 renar,
Undersåkers d:o	12,000 "
Föllinge d:o	12,000 "
Frostvikens d:o	10,000 "

Summa 51,000 renar.

Om man värderar hvar ren, öfver hufvud taget, stort och smått, till 20 kronor, hvilket under vanliga förhållanden kan anses som ett lämpligt medeltal, så skulle alltså de inom länet betande renar representera ett värde af omkring en million kronor.

Huru stort antal renar tillhör bofaste, är ännu svårare att få reda på än på antalet i sin helhet. Lappfogden anser sig dock kunna uppgifva, att med säkerhet 5 à 6,000 renar tillhöra bofaste. Med detta de bofastes renegarskap förhåller sig dock väsentligen olika i länets olika delar, så att då t. ex. i de norra distrikten, Frostviken och Föllinge, ett högst obetydligt antal eges af andra än Lappar och det till och med från Föllinge uppgifves, att der icke finnes någon främmande ren hos Lapparne, så är deremot förhållandet å det sydligare fjellet, Rutfjellet, inom Tennäs distrikt i Herjeådalen, att af de 5,500 renar, som vårdas på detta fjell, endast 3,000 tillhöra Lappar och 2,500 bofaste.

Hushållningssällskapet verkar med all den kraft, som sällskapet små inkomster medgifva, och har sällskapet under de gångna åren rigtat sin hufvudsakliga verksamhet på understödjande af mejerier, afsedda att uppköpa mjölk af närboende. Sådana mejerier hafva, i mån af tillgång på medel, fått understöd, dels i form af lån, som 3 år fått innehafvas räntefritt och sedan småningom afbetalas, och dels i form af anslag utan återbetalningsskyldighet; och har mejeriets egare härigenom tillförbundits att hålla mejeriet i gång och uppköpa mjölk under minst 5 år och att under denna tid icke anställa någon mejerist, som icke vunnit länsmejeristens godkännande. Åtgärden har visat goda resultat.

C) **Skogshushållning.** Sedan förra femårsberättelsen ingafs, har en omdelning af *jägmästaredistrikt* egt rum, så att de 4 revir, hvaruti länet är indeladt, nu omfatta:

Norra reviret	Norra fögderiet,
Vestra d:o	Vestra d:o
Östra d:o	Östra d:o
med undantag af Hackås och Näs tingslag,	
Herjeådalens revir	Södra fögderiet
jemte Hackås och Näs tingslag.	

Tab. Litt. G. Smörpris i kr. åren 1881—1885.

	C e n t n e r.			
	Norra fögderiet.	Södra fögderiet.	Östra fögderiet.	Vestra fögderiet.
1881.....	65	69	75	80—60
1882.....	65	70	75	80—60
1883.....	70	69	75	75—55
1884.....	70	66.50	75	70—55
1885.....	65	62	70	65—50

Skogsstaten består fortfarande af 1 skogsinspektör, 4 jägmästare och revirförvaltare samt 12 kronojägare.

Af de 4 millioner tunnland *skogbärande mark*, som länet anses ega, komma ungefär 3 millioner på Jemtland och 1 million på Herjeådalen.

De *allmänna skogarnes* areal utgjorde, enligt revirförvaltarens årsberättelser, vid 1885 års slut: 169,942.75 hektar eller 344,132 tunnland; härutaf tillhörde

Kronoparker	186,736 tunnland,
Indragna boställen	71,677 "
Ecklesiastika boställen	85,719 "
Summa 344,132 tunnland.	

Statsverkets utgifter för skogsväsendet inom länet hafva utgjort år 1885:

Aföningar	kr. 22,220.83,
desutom extra	" 104.16.
Af reservationsanslaget	" 6,458.30.
Summa kr. 28,783.29,	

hwaremot inkomsterna af för statens räkning försåldt virke (häruti icke inberäknadt de ecklesiastika boställsskogarnes afkastning) hafva år 1885 utgjort 169,718.12 kronor.

Beträffande de *enskilda skogarnes* vård och skötsel, så kan det icke blifva tal om någon skogsskötsel i en ort, der, med undantag af de närmast jernvägen eller större platser belägna skogar, ingen afsättning finnes för virke, som går under det mål, till hvilket sågverksegarne afverka och uppköpa. Dertill kommer att en stor del af de enskildes skogar äro upplätne till afverkning under vissa år och intill vissa dimensioner och att egaren under afverkningstiden icke har dispositionsrätt öfver sin skog annat än till husbehof. I öfrigt växa skogarne öfver sådana arealer, att det skulle vara otänkbart i en fattig hemmansegares hand att deråt egna någon vård. Att på ett helt hemman faller vid skiften 12 à 15,000 tunnland, är alldeles icke ovanligt, och i Hede socken af Herjeådalen får efter skiftet hvarje hemman en kvadratmil, d. v. s. omkring 24,000 tunnland, på sin lott. Hittills hafva skogarne varit och äro ännu på många ställen oskiftade och genom gemensam öfverenskommelse upplätne till afverkning.

Att djupt in i skogarne taga vara på mindre virke är en omöjlighet, då transporten skulle kosta vida mera än virket är värdt; därför få äfven toppar och skadade träd ligga kvar och ruttna i skogen, till skada, icke allenast genom virkesförlusten, utan äfven derigenom att de multnade träden blifva härdar för skadedjur, som derifrån angripa den friska skogen. Mången gång kunde dock mera göras än som sker, för att nyttiggöra mindre dimensioner, men befolkningens vana att se skogsprodukter föga värderade, då de ej kunna säljas till sågarne, är ett hinder.

För att åstadkomma en förändrad uppfattning i detta hänseende har jag försökt vända uppmärksamheten på kolning, och för att utbreda kännedom om denna hushållning är år 1884 en *kolareskola* upprättad vid det Skönviks aktiebolag tillhöriga hemmanet Sjöändan, öster om Bräcke, vid Refsundssjöns slut, utmed jernvägen. Skolan har varit i gång åren 1884 och 1885, då under hvardera året en 2 månaders praktisk kurs hållits för omkring 20 elever i hvardera kursen, och hafva omkostnaderna

betalats af Jernkontoret medelst ett anslag å 2,000 kronor för år, och återstoden bekostats af Hushållningssällskapet, med ett ungefär lika belopp.

Som ofvan omförmälts, äro en stor del skogar genom *kontrakt på långa tider*, vanligen 50 år i sender, upplätta till afverkning åt sågverksegare vid Östersjökusten. Bonden är under denna tid och, då förhållandena numera oftast tvinga till ingående af nya kontrakt, sannolikt för alltid och säkert för flere generationer, fränkänd all dispositionsrätt öfver den dyrbara egendom, som skogen utgör, och har på många orter, i synnerhet i Herjeådalen, nedsjunkit till, att genom körslor och annat arbete åt andra i sin egen skog söka sitt uppehälle; och detta blir allt fortfarande mångens öde, så länge lagen medgifver förvärfvande af nyttjanderätt till skog på långa tider. När tiden för det gamla kontraktet kommer så nära sitt slut att 10, 15 och 20 år blott återstå, erbjudes bonden att göra ny affär på ny lång tid och till nedsatta dimensioner, och vanligen sker så.

På senare tider hafva skogsförhållandena i länet inträdt i ett nytt skede, hvars utveckling kan medföra en omskapning af bestående förhållanden, af beskaffenhet att vara väl värd att i tid uppmärksammas.

De vid kusten belägne sågarne, hvilkas egare äro hänvisade att köpa sitt behof af virke inuti landet, i närheten af flottningsbara vattendrag, voro sannolikt, åtminstone en stor del af dem, icke vid anläggningen afsedde att blifva en affär för lång framtid. Uppfattningen i detta hänseende har emellertid blifvit en annan, sedan man funnit, att skogstillgången var långt större än hvad på förhand kunnat beräknas, att återväxten är bättre än man trott, att skogstrakter, som ansetts otillgängliga, alltsedan upprensningen af vattendragen fortskridit, blifvit åtkomliga, och att framtiden synes innebära, att äfven mindre grofva dimensioner få värde, hvarigenom omloppstiden förkortas. Åtskilliga sågverksegare hafva därför på senare tider genom *inköp af hemman med skog* sökt betrygga sågverksrörelsens framtid. Detta har skett och sker fortfarande i stor skala och redan finnes det byar, i skilda delar af länet, der sågverksegare förvärfvat eganderätt till hälften och mera af alla hemmanen. Att på många ställen förvärfvet af det hela blott är en tidsfråga, ligger för öppen dag. En lockelse för bönderna att sälja sina hemman ligger deruti, att köpeskillingen ofta kan betraktas som ganska frestande, då endast värdet af hemjorden och rättigheten till husbehofshygge i skogen är hvad den nuvarande egaren afhänder sig, då disposition af skogen är såld för tid, som ofta omfattar både den nuvarande egarens och hans barns lifstid. En annan orsak till de många försäljningarna till sågverksegare är att söka i skiftesstadgan. Då nemligen skifte skall betalas, är det *egaren*, som skall svara för liqviden, äfven om han för huru lång tid det vara må, till annan upplätit rättigheten till afkastningen, och då bonden sålt afverkningsrätten, så har han ingen hjälp till skifteskostnaderna att påräkna ur skogen, men den stora ytvidd, skogen intager, gör dessa kostnader så mycket drygare.

Ofta föreligger en absolut omöjlighet att äfven medelst en långt sträckt pantsättning af egendomen kunna anskaffa skifteskostnaderna och jag har redan vid ett föregående tillfälle för Eders Kungl. Maj:t redogjort för ett fall, der skifteskostnaderna anses komma att uppgå till omkring två tredjedelar af egendomens värde, och der ingen hjälp får hemtas ur skogen. Det

återstår i sådana fall icke annat än att sälja godvilligt, för att undvika exekutiv försäljning.

Det måste således antagas, att vissa stora delar af länet, särskildt i Herjeådalen, komma att tillhöra några få personer eller firmor och att det sjelfegande bondeståndet derifrån helt och hållet aflägsnas. Hvilka följder i socialt hänseende denna omhvälfning af bestående förhållanden kommer att medföra, är svårt nu förutse; men man kan väl tänka sig, att ett tillstånd, der jorden eges af främmande, långt bort i andra landsändar bosatte affärsmän, och befolkningen på stället består af inspektorer samt af dem beroende brukare, icke är att föredraga framför den sedan hedenhös i vårt land existerande sjelfegande jordbrukareklassen.

Hvad återigen beträffar skogens vård och framtid, så synes alla skäl tala för att detta intresse blir bättre handhaft af egare, som för egen fördel måste tillse och bevara skogens bestånd, för att lemna fortgående afkastning, än af fattige hemmansegare, hvilka ofta för ett tillfälligt penningbehof kunna frestas att för lång tid förstöra sin skog.

I allt fall kan man icke förhindra den nu i stor skala pågående omflyttning af eganderättsförhållandena, hvilka än följderna må blifva; — endast att i sin berättelse för Eders Kungl. Maj:t redogöra för sjelfva sakförhållandet, har varit Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes skyldighet. Skäl torde dock vara, att staten äfven gör inköp af skogar, när de här säljas för ett för köpare fördelaktigt pris, och jag har, redan då detta skrives, till Eders Kungl. Maj:ts pröfning framlagt förslag i sådant afseende.

Beträffande den afverkning af skog, som för närvarande bedrifves inom länet, är den ötvifvelaktigt högre än hvad en rationel skogsskötsel skulle medgifva, och en bifogad tabell *Litt. H* utvisar kvantiteten af *virke*, reduceradt till sågtimmer, *som från länet utförts* under hvartera af åren 1881—85.

Både i och för sig, och isynnerhet om man får sätta tro till de beräkningar, hvilka af den s. k. Norrländska skogskomitén i dess den 21 december 1870 afgifna betänkande uppgjorts, är detta en *afverkning*, som nog i förhållande till länets hela växande träd-

Tab. Litt. H. *Utförsel af virke i sågtimmer från Jemtlands län åren 1881—1885.*

	1881.	1882.	1883.	1884.	1885.	Summa.
	Antal st.	Antal st.	Antal st.	Antal st.	Antal st.	
Genom Ångerman-elfven	417,756	491,997	331,736	613,900	521,237	2,376,626
» Indalselfven	1,830,378	1,200,581	1,228,754	1,386,494	1,733,799	7,380,006
» Gimån	449,390	317,256	310,741	282,565	287,355	1,647,307
» Ljungån	86,300	77,550	59,530	48,134	64,571	336,085
» Ijungu elf	619,865	485,416	425,936	520,344	222,231	2,273,792
» Ljusne elf	923,729	773,353	804,180	877,490	688,060	4,066,812
» Voxna elf	—	37,867	6,152	—	—	44,019
» Jernvägen (e- valveradt i timmer)	215,063	416,717	251,718	275,516	283,221	1,442,235
Summa	4,542,481	3,800,737	3,418,747	4,004,443	3,800,474	19,566,882

eller i medeltal 3,913,376 sågtimmer om året, motsvarande omkring 3,000,000 träd, eller $\frac{3}{4}$ träd på hvarje tunnland af hela skogsarealen.

massa kan kallas öfverafverkning. Åtskilliga omständigheter bidraga dock till att förmildra det intryck, tabellen lemnar. För det första torde det kunna antagas som alldeles gifvet, att skogs-komiténs beräkningar äro uppgjorda med en sådan försigtighet, att verkligheten ställer sig mycket rikare än sådana förhållanden der framhållas. Vidare måste man, under ännu rådande skogs-förhållanden, anse en s. k. öfverafverkning, såvidt dermed menas en afverkning, som öfverstiger det quantum, som allt framgent kan lemnas ur skogen, vara berättigad. Ännu ske nemligen hvarje år nya strömmrensningar, nya flottleder erhålla Konungens Befallningshafvandes sanktion och genom hvarje sådant arbete kommer man åt nya skogsområden, der afverkning ännu icke bedrivits och som äro beväxta med mogna och öfvermogna träd. Dessa måste naturligtvis tagas alla, ty att låta dem stå, vore att låta dem ruttna utan gagn, och här kan således icke bli fråga om en beskatning af skogen, så att den fortfarande lemnar samma afkastning, utan här är det ett samladt kapital som måste på en gång tillgodogöras, såvida det icke utan gagn skall förvaras.

Man hör ofta klagas, att dimensionerna, hvartill afverkningen sker, blifva allt klenare mot hvad de varit förr. Det kan dock på goda skäl ifrågasättas, om detta är någonting att klaga öfver. Om smärre dimensioner, d. v. s. yngre träd, kunna nu tillgodogöras och säljas till samma pris, som förr betingades af betydligt gröfre, d. v. s. äldre, så framgår ju här af, att man kan draga större inkomst ur skogen nu än förr. Det är betydlig skilnad, om samma pris kan fås för en skogspark, då träden äro 100 år, som för samma park, då träden äro 180 år. I ett skogsland, sådant som detta län, torde det tvärtom vara skäl att lyckönska sig till, om smäckrare dimensioner, d. v. s. yngre träd, komma i antagligt köpvärde, enär omloppstiden då kan förkortas och komma i ett rimligare förhållande till människans lifslängd, ty om skogsegaren har någon utsigt för sig sjelf eller åtminstone för sina barn att få skörda vinsten af en genom arbete och kostnad skyddad återväxt, så är större anledning antaga att skogen blir vårdad, än om skörden först kan komma fjerde eller femte led efter honom tillgodo.

Tillgång på grofva träd till bjelkar och andra industriella ändamål aftager nu år för år, och kanhända blir det i framtiden kronoparkerna förbehållet att hålla sådana dimensioner till salu.

Skogseldar aftaga lyckligtvis och enligt inkomna rapporter skulle under dessa fem år inom Norra, Östra och Södra fögderierna tillsammans omkring 6,000 tunnland mer eller mindre skadats af eld, men inom Vestra fögderiet ingen nämnvärd skogseld härjat.

D) Jagt och Fiske. De nämnvärdaste *jagtföremålen* äro foglarne, hvarutaf riporna mest locka jägarne. Tillgången på s. k. vildafveln är vexlande, men kan ännu, hvad fogel beträffar, icke skyllas öfverdrifven jagt eller fångst, utan torde uteslutande vara beroende på väderleken under äggläggningen. Fångsten bedrivs af befolkningen mest medelst snaror, och utgör en på somliga trakter afsevärd biförtjenst.

Elg har varit förbjuden under åren 1884 och 1885, och synes antalet öka sig icke obetydligt.

Björn skjutes hvarje vinter mer eller mindre, dock troligen mera än hvad tillgången skulle medgifva, om man ville skydda detta djur. De lättade kommunikationerna locka hit jägare från långa håll, då en björn är ringad och en s. k. ring är till salu.

Beträffande *fisket* är ingenting att tillägga till hvad förra femårsberättelsen derom förmäde.

Bifogade tabeller *Litt. I* och *Litt. K* redogöra för under hvarje särskildt år *dödade rofdjur* och för *af rofdjur dödade husdjur*.

E) Bergs- och brukshandtering samt *F) Fabriker och handverk m. m.* *Bruksrörelse* bedrivs här ingen, om man undantager den jemförelsevis obetydliga koppardriften vid Huså, eller, såsom det benämnes, Gustafs och Karlbergs kopparverk. Några inmutningar finnas, der blott s. k. försvarsarbete förekommer.

På *fabriker* är länet fattigt, och det är en naturlig följd af de förut rådande svåra kommunikationer. Några fabriker af olika slag finnas i Östersund, för hvilka i Kommers-kollegii berättelser redogöres, och i landsorten förekomma här och der ullspinnerier, dock egentligen afsedda att fylla befolkningens eget behof.

Sågar och mer eller mindre förarbetade s. k. trädförädlingsverk börja anläggas här och der utmed jernvägen och man får hoppas att snickerifabriker, pappersmassefabriker och annan sådan industri, der träd af klenare dimensioner kan vinna användning, må här vinna insteg.

Bränvinstillverkning har icke förekommit inom länet under senaste femårsperiod.

Slöjd, åtminstone hemslöjd, är här i länet liksom i andra delar af fosterlandet en ekonomi, som går tillbaka. Väl tillverkas ännu väfnader, hvaribland särskildt utmärker sig en mycket vacker ljusgrå vadmal, som karlarne begagna till kläder, äfvensom en del tyger till qvinnornas dräkter, men att köpa blir mer och mer allmänt.

Landstinget och Hushållningssällskapet understödja slöjdskolor i förening med folkskolorna och folkskolelärare hafva underhållits af Hushållningssällskapet vid Näs slöjdläroreseminarium i Elfsborgs län.

Tab. Litt. I. Antal dödade rofdjur.

År.	Björn.	Varg.	Lo.	Jert.	Räf.	Roffogel.	Skotpenningar.
1881	13	5	6	8	522	632	790
1882	18	2	5	—	564	187	490
1883	8	1	4	2	373	379	625
1884	10	1	4	6	552	243	375
1885	12	8	4	6	637	535	1,170

Tab. Litt. K. Af rofdjur dödade husdjur.

År.	Hästar.	Notkrä-tur.	Pår.	Getter.	Renar.	Pjäderfä.	Värde i kronor.
1881	—	11	129	20	370	245	7,073 —
1882	—	6	136	4	570	264	13,215·75
1883	—	9	88	1	305	146	7,613·50
1884	1	—	98	13	55	189	2,268·25
1885	1	—	119	42	135	113	3,272·50

4. Kommunikationsanstalter och varubyten.

A) **Landtkommunikationer.** Bland dessa har Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande först att inregistrera det för länet epokgörande öppnande för allmän trafik år 1882 af den del af statens jernvägar, som kallas *tvärbanan genom Jemtland* och sätter länet i förbindelse med Nordsjön vid Trondhem och med Östersjön vid Sundsvall samt genom Norra stambanan med hufvudstaden och hela landets jernvägsnät.

Af fortsättningen på Norra stambanan från Bräcke, har år 1885 öppnats för allmän trafik sträckan till Ragunda och Indalselven.

Detta genom aflägsenhet från de sydligare belägna och tätare bebyggda orterna isolerade län har genom jernvägsförbindelsen ryckts med i den allmänna utvecklingen och likstälts med öfriga delar af fosterlandet och, om äfven åtskilliga nya förhållanden behöfva tid att kunna rätt tillgodogöras, är belåtenheten allmän liksom känslan af att en ny dag runnit upp, af hvilken man hoppas mycket för allmän och enskild nytta.

Angående *allmänna vägar och skjutsning* äro åtskilliga sifferuppgifter sammanförda i bilagde **tab. N:o 2.**

Landsvägsbygget har under den tid, som förföt emellan det jernvägen beslöts och tills den öppnades, stått jemförelsevis stilla. Man ville se de nya förhållanden och deraf bedöma de nya behof af vägar, som jernvägen skulle väcka.

Undersökningar hafva emellertid under åren 1883—85 verkstälts på åtskilliga håll och flere ansökningar om statsbidrag ligga nu till Eders Kungl. Maj:ts pröfning.

Beträffande *underhållet af landsvägarne* förekommer här i länet det från öfriga orter afvikande, att vägunderhållet sedan långa tider tillbaka ansetts vara en angelägenhet, som vore gemensam för hela provinsen, så att Jemtland hade sitt vägunderhåll för sig och Herjeådalen sitt. För de större broarna, färjorna, nyanlagda vägar m. m. betalas underhållet af provinsen, och vägunderhållet i detalj är i Jemtland deladt på tingslagen, hvilka sedan dela ut det på socknarna och dessa slutligen på de enskilda hemmansegarne, allt för en tid af 10 år. Äfven i Herjeådalen är vägunderhållet utdeladt på hemmanen, men icke tingslagsvis utan med hela provinsen som enhet.

Vägen öfver fjellet till Norge underhålles dock på hela provinsens bekostnad. De tingslag, som inom sig hafva vägar till större utsträckning, än hvad taxeringsvärdet på väghållnings-skyldig egendom, jemfördt med väglängd och taxeringsvärden inom öfriga tingslag, förbinder till, erhålla kontant ersättning af de mindre underhållsbetungade tingslagen. Vägarnes mätning och upptaxering samt delning på de underhållsskyldige sker hvarje tionde år genom en af Landstinget utsedd komité.

Egendomligt är, att liksom Landstinget är en gammal institution i Jemtland, från hvilken åtskilligt i nu gällande lands-tingsförordning synes vara hemtadt, så är också den sedan ålder här brukliga fördelningen af vägunderhållet till sina hufvudprinciper öfverensstämmande med de af särskildt tillsatte komiterade utarbetade förslag till lag angående väghållningsbesvärets ordnande för alla delar af riket.

Gästgiveriskjutsen bedrifves medelst entreprenad med undantag af endast vid 4 för tjenstemäns fortskaffande anordnade skjuts-ombyttställen, hvilka icke inräknats i de i tabellen redovisade skjutsanstalterna, och utgör skjutslegan kr. 1.80 per mil.

Entreprenadkostnaderna utgjorde:

	Länets bidrag.	Statsbidrag.	Summa.
år 1880.....	kronor 13,850: 04	20,064: 96	33,915: 00
” 1885	” 19,052: 75	29,894: 26	48,947: 01

och har länets bidrag utdebiterats på länets innevånare medelst beskattning, belöpande sig till:

	af jordbruksfastighet:	af andra beskattningsföremål:
år 1880 på bevillningskrona.....	72 öre	36 öre
” 1885 d:o	82 ”	41 ”

B) **Sjökommunikationer och Sjöfart.** Härom är ingenting af betydelse att meddela, enär all sjöfart föregår på sjöar, isolerat och icke förbundna med hvarandra eller med större trafikerade vattenvägar. Sjöfarten uppehålls nästan uteslutande med *ångbåtar*, hvaraf hvarje sjö af någon betydelse har en eller flere, hvilka dels bogsera timmerflottar, det ändamål, hvarför de i första rummet äro till, och derjemte göra turer med passagerare och fraktgods. Storsjön har ett mera utveckladt kommunikationssystem och många ångbåtar för olika ändamål. Här förekomma också prämar, hvilka lastade bogseras af ångbåtar. Emellan södra ändan af sjön vid Berg, 6 mil, och emellan vestliga stranden vid Qvittsle, 4 mil, och Östersund underhålles, då sjön går öppen, daglig kommunikation fram och åter åt båda hållen.

Segelfartyg finnas ett och annat, men de äro sällsynta.

C) **Handel.** De i förra femårsberättelsen omförmälda *konsumtions- och handelsföreningar*, hvilka redan då hade utspelt sin rol, såsom de voro ordnade, hafva under perioden ytterligare gått tillbaka.

Deremot har *landthandeln* i hög grad utvecklat sig, men icke öfverallt till nytta. Det sätt hvarpå denna handel bedrifves, är ofta allt annat än *mönstergildt*. En yngling utan kunskaper och utan håg till arbete, men med lust att spela en annan rol än den hans egenskaper och förhållandena anvisat honom, öppnar handel. Han får med förundransvärd lätthet kredit på ett lager och lemnar sjelf en utsträckt kredit till sina kunder; så börjar han äfven sälja till underpris, för att draga handeln från någon annan i trakten etablerad handlande, och slutligen gör han konkurs.

Detta allt gjorde mindre, om det blott vore honom och hans förläggare, som hans uppträdande drabbade. Men ofta har han, innan han gaf upp sin stat, lånat borgen af kringboende, hvilka nu förlora penningar på honom; men sämst af allt är att han genom sitt utborgningssystem lockat till skuldsättning och att han, som ingenting i verkligheten egde af hvad han handlade med, genom en illegitim konkurrens förstört möjligheten för någon hederlig handlande att kunna existera i närheten.

En inskränkning i rätten att handla i bod på landet vore icke önskelig, men det vore sannolikt till fördel för denna affärs-gren, om någon liten kontroll på deras kvalifikationer, som vilja egna sig deråt, kunde införas. Då lagen fordrar af en sådan handlande, att han skall föra handelsböcker, så vore det ingen

obefogad fordran, att han skulle först aflägga prof och erhålla vitsord att han förstod och kunde praktiskt tillämpa den bokföring, som fordras af honom, innan han finge hålla handel i öppen bod.

Som i förra berättelsen omnämndes, hafva i de upphörda marknadernas ställe införts så kallade *liquidationsmöten*, der det tillgår ungefär på samma sätt, som på den marknad, hvilken är indragen, såsom befunnen onödig. Dessa möten hafva börjat urarta till bullersamma folknöjen och till mötesplats för lagbrytare från skilda håll, och de olägenheter, som här af vållas för den allmänna ordningen, torde nödgä Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande till dessa mötens inskränkande inom trångare gränser.

Bränvinshandel genom minuterung och utskänkning bedrivs numera endast på ett ställe i länet, i Östersund. Svårt är att afgöra, om en så stark inskränkning i bränvinshandeln verkligen är till nykterhetens fromma. Lönnkrögeri är ett ondt, hvaraf detta län lider, måhända i högre grad än andra, med denna i öfriga förhållanden jemförliga landsorter.

Såsom förhållandena nu äro, har polisen särdeles svårt att åtkomma lönnkrögaren, och detta till stor del därför, att den laglydiga och ordentliga befolkningen, om den också icke direkt hjälper lönnkrögaren, åtminstone icke hjälper polisen att upptäcka och lagföra honom. Det är nemligen så, att äfven den ordentlige har ett slags behof af lönnkrögarens rörelse. De fleste af dem, hvilka icke aflagt något afhållsamhetslöfte, behöfva eller önska hafva tillgängligt i sitt hus något slags spirituosa. För dem som bo 10, 15 och 20 mil eller ännu längre från Östersund eller plats utom länet, der spirituosa försäljning i mindre parti förekommer, är smyghandlanden den, som förskaffar dem detta. Denne vinner härigenom ett medhåll, som han under andra förhållanden icke skall kunnat påräkna. Det kan verkligen ur sjelfva nykterhetsintressets synpunkt sättas i fråga, om icke en eller annan laglig försäljning skulle göra mera gagn än skada, då en sådan otvifvelaktigt skulle utrota lönnkrögeri vidt och bredt omkring.

Utskänkning af *vin och öl* eger, utom i Östersund, endast rum på Frösö lägerplats under öfningstiden, på en del passagerareångbåtar under seglationstiden samt på några hotell och matserveringsställen, afsedda för gäster vid bad- och kurorter i vestra delen af länet, under sommarmånaderna. Härförutom begagnar

5. Kameralförhållanden.

Östersunds stad har, sedan jernvägen här öppnades, gått framåt i befolkning och tillbyggnad på ett sätt, hvarpå icke något exempel under samma tid kan uppvisas i vårt land.

Från 2,880 innevånare, som staden hade vid 1880 års slut, hade den 4,745 den 31 december 1885. Stora byggnader, mest af trä, uppföras och af ett bättre byggnadssätt än de äldre. En stor eldsvåda, som öfvergick en del af de nybygda kvarteren den 31 augusti 1883 lade många välbygda hus i aska, men nya hafva uppstått.

Stadsplanen är måhända väl stort tilltagen och den har vunnit ytterligare utvidgning genom Eders Kungl. Maj:ts nådiga bref den 4 november 1881. En olägenhet i stadens anläggning

jernvägstrafikstyrelsen den författningsenligt tillåtna utskänkning för resande vid Mörsills, Storliens och Ragunda jernvägsstationer. Öl kan dessutom enligt lag få köpas till afhemtning hos handlande i öppen bod och vid bryggerier, hvarjemte gästgivare och skjutsstationsföreståndare hafva rättighet att sälja öl till resande.

Till Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande hafva flere gånger ingått petitioner om inskränkningar i den sålunda medgifna öl- och vinutskänknigen, men Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande har icke funnit sådana skäl vara anförda för framställningarnas befogethet, att de föranledt någon åtgärd. Det har merendels varit från nykterhetsföreningar eller af dem inspirerade, som yrkanden om inskränkning i vin- och ölförsäljningen utgått och väl fortfarande komma att utgå, då de som aflagt löfte om absolut afhållsamhet från rusgifvande drycker anse sig böra, med eller mot deras vilja, förmå andra att afstå från detta slags njutningsmedel. Då enligt Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes åsigt ett sådant försök icke kan lyckas, vore det ett stort fel att följa deras mening, som påyrka åtgärder, afsedda att omöjliggöra åtkomsten af öl och vin på lagligt vis. Olaglig handel med dessa varor skulle härigenom uppmuntras och nykterhetssträfvet, långt ifrån att genom ett ovist nit befrämjas, skulle mot sig väpna krafter, hvilka en gång sätta i rörelse, sannolikt icke skulle stadna vid att tillbakavisa fanatismens yttringar, utan för lång tid misskreditera och hämma hvad, för samhället gagneligt, som nykterhetsrörelsen för med sig. Lagstiftningen synes redan hafva gått så långt i inskränkningar på detta område, som folkets seder och rättsuppfattning tåla vid.

För *minuterings- och utskänkingsavgifterna* redogöres i bifogade tabell *Litt. L.*

Tab. Litt. L. *Minuterings- och utskänkingsavgifter.*

Å r.	Minut-handels-avgift i Östersund.	Utskänkingsavgift				Summa.			
		i Östersund.	på landet.	vinstmedel å bolags-handeln i Östersund.					
1881—1882...	20,500	8,700	94	1,097	43	19,914	65	50,213	02
1882—1883...	20,000	10,402	40	371	17	—	—	30,773	57
1883—1884...	16,000	8,000	—	156	49	20,480	42	44,636	91
1884—1885...	14,000	6,000	—	—	—	49,093	56	69,093	56
1885—1886...	14,000	6,000	—	—	—	54,322	86	74,322	86

eller rättare belägenhet, men som den har gemensamt med de flesta vid vatten belägna städer, är den stora utsträckning och jemförelsevis ringa bredd, som den bebygda delen sträfvar att intaga, i det, såväl för en del affärers skull, som ock för det vackrare och sundare läget byggnadsplatser vid eller i närheten af sjön äro de eftersträfvanvärdaste. Oaktadt den redan betydliga längd stadsplanen har, är dock fråga väckt att söka ändring i planen i afsigt att ytterligare utsträcka den på längden, d. v. s. utmed sjön. De för ett stadssamhälle numera nödvändiga anordningar för tillförande af vatten, bortförande af orenlighet och för god och billig belysning, fördyras i städer med denna belägenhet emot der byggnadsplanen är mera koncentrerad och i detta

förhållande är att söka anledningen dertill att Östersund ännu saknar såväl vatten- och gasledningar som ordnad dränerings-system och tillfredsställande gatuunderhåll. Staden har också växt till så hastigt, att deruti jemväl ligger en förklaring, att den, hvad anordningarna för invånarnes helse, trefnad och bekvämlighet angå, icke ännu kunnat komma i jembredd med andra till storlek och folkmängd lika städer.

För antalet *hemman* och *jordlägenheter*, deras natur och uppskattningsvärde samt för *tomter*, *hus* och *taxeringsvärden* m. m. inom staden redovisar **tab. N:o 3**.

Af denna tabell framgår, att *taxeringsvärdet* af egendom på landet utgjorde:

år 1880.....	kronor	31,651,500
” 1885.....	”	33,032,300

samt *taxeringsvärdet* å *stadsegendom*:

år 1880.....	kronor	3,077,000
” 1885.....	”	4,422,600

Bevillingen af kapital och arbete enligt 2:a artikeln bevillningsstadgan, har utgjort:

	På landet.	I staden.	Summa.
år 1880.....	kronor 13,043: 93	8,070: 27	21,114: 20
” 1885.....	” 15,418: 43	12,943: 20	28,361: 63

Skatteköpta kronohemman. Af äldre kronohemman eller sådana, som före 1824 voro till nybyggen upplåtna, hafva 3 brukningsdelar, tillhopa utgörande 0:599 mantal, under perioden blifvit skatteköpta.

Någon *fideikommisssegendom* finnes ej inom länet.

För egendom tillhörande *inhemska aktiebolag* redogör **tab. N:o 5** och för sådan tillhörande *främmande magters undersåtar* **tab. N:o 6**.

Kronouppbörden har utgjort:

	Uppbörd.	Afkortning.	Balans.
år 1876.....	kronor 245,527: 13	1,181: 14	2,044: 84
” 1880.....	” 364,548: 83	2,711: 84	6,331: 29
” 1885.....	” 541,882: 63	10,472: 05	7,272: 49

Landstingsmedel hafva utdebiterats:

år 1876.....	kronor	37,833: 22
” 1880.....	”	54,869: 50
” 1885.....	”	79,388: 36

Länet har under den gångna perioden, genom att folkmängden vid 1884 års utgång öfverstege 90,000, fått sine *representanter* i riksdagens *Första kammare* ökade till tre och har det år 1885 församlade Landsting i öfverensstämmelse härmed anställt val af en tredje riksdagsman.

6. Politi.

Vid *Östersunds högre allmänna läroverk* har antalet lärjungar bibehållit sig nära oförändradt sedan 1880, då antalet var 207. Under perioden har lärjungeantalet, fördelat på de olika linier, utgjort:

	Gemensamma linien.	Reallinien.	Latinalinien.	Summa.
år 1881.....	83	21	100	204
” 1882.....	86	18	96	200
” 1883.....	99	22	81	202
” 1884.....	94	23	97	214
” 1885.....	96	26	93	215

Det läroverkshus, hvaruti skolan är inrymd, är för sitt ändamål olämpligt och otillräckligt, så att läroverket till och med måst hyra lokaler på flere ställen i staden för en del klasser, under det att för de i läroverkshuset kvarblifne det är så trångt, att flere klasser eller läseafdelningar måste undervisas i samma rum. Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande har för afsigt, att sedan befintliga tillgångar och tillskott från orten tagits i an-

språk, om detta, såsom sannolikt är, befinnes otillräckligt, för anskaffande af ny lämplig byggnad hos Eders Kungl. Maj:ts göra underdånig framställning i ämnet.

Folkskoleundervisningens kostnad och utveckling redovisas af nedanstående tabeller *Litt. M* och *Litt. N*.

Tab. Litt. M. *Aflöning vid folk- och småskolor (kronor).*

År.	Examinerade folkskollärare och lärarinnor.		Biträdande lärare och lärarinnor.		Småskollärare och lärarinnor.		Summa.	
1881.....	23,533	33	—	—	22,775	—	46,308	33
1882.....	24,600	—	225	—	22,995	31	47,820	31
1883.....	23,925	—	150	—	23,984	37	48,059	37
1884.....	27,699	97	275	—	24,743	95	52,718	92
1885.....	28,227	07	1,521	88	24,369	79	54,118	74

Tab. Litt. N.

Öfversigt af folkskoleväsendets ställning inom länet åren 1881 och 1885.

År.	Antalet folkundervisningsanstalter.							Antal lärare och lärarinnor.							Antal lärjungar.					Antalet lärjungar i medeltal på hvarje läroverksklass i länet.	
	Folkskolor.		Mindre folkskolor.		Småskolor.			Summa.	I folkskolor.		I mindre folkskolor.		I småskolor.			Summa.	I åldern 7—14 år				Summa.
	Pasta.	Flyt-tande.	Pasta.	Flyt-tande.	Pasta.	Flyt-tande.	Lärare.		Lärarin-nor.	Lärare.	Lärarin-nor.	Lärare.	Lärarin-nor.	i folk-skolor.	i mindre folk-skolor.		i småskolor.	Andre. ¹⁾			
1881....	38	20	1	2	3	166	230	57	5	3	—	60	109	234	2,845	106	6,885	2,038	11,874	12,012	51
1885....	45	16	3	7	5	169	245	61	7	5	5	49	125	252	3,095	451	7,297	2,551	13,394	13,442	55

¹⁾ Öfver- och underårige samt från annat skoldistrikt än det, uppgiften omfattar.

Småskoleseminarium i Östersund upprättades år 1872 och bekostas af Landstinget. Anstalten afser att bilda dugliga lärare och lärarinnor för länets småskolor. Kursen, som är ettårig och fördelad på två terminer, börjar hvarje år den 15 september och avslutas med examen i början af juni, i närvaro af särskildt af herr Statsrådet och Chefen för Ecklesiastikdepartementet förordnad sakkunnig person.

Eleverna erhålla fri undervisning och ett mindre stipendium. Deras antal har varit:

	Undervisade.	Utexaminerade.
år 1881.....	26	19
» 1882.....	27	19
» 1883.....	21	19
» 1884.....	24	18
» 1885.....	29	26

Af de utexaminerade hafva varit 24 män och 77 qvinnor och deribland 3 Lapp-gossar och 1 Lapp-flicka.

Landstingets utgifter för skolans upprätthållande hafva under senaste 5 åren belöpt sig till ungefär 4,000 kronor om året.

Af bank- och kreditanstalter finnas i Östersund: Afdelningskontor af Riksbanken, Jemtlands Folkbank, Afdelningskontor af Sundsvalls Enskilda Bank samt Filialafdelning af Sundsvalls Handelsbank, hvarjemte, i enlighet med kungl. brevet den 29 maj 1885, är under bildning en ny bankinrättning, som skall få benämningen Good-Templar-Banken.

För ifrågasvarande penningeinträtningars ställning vid 1885 års slut redovisar bifogad tabell (*Litt. O*).

I länet finnas 2 sparbanker, nemligen Jemtlands läns Sparbank, med afdelningskontor i åtskilliga delar af länet, samt Ragunda tingslags Sparbank. Derjemte hafva Sundsvalls Handelsbank och Jemtlands Folkbank sparbanksafdelningar och sedan 1884 års början har Postsparbanken från 60 sparbankskontor emottagit de små besparingarna.

Delegarnes behållningar vid början och slutet af femårsperioden utgjorde:

	1880.	1885.
i Jemtlands läns sparbank.....	977,032	1,196,939
i Ragunda tingslags do	73,334	116,460
i Sundsvalls Handelsbank	60,389	345,011
i Jemtlands Folkbank.....	127,085	1,472,813
i Postsparbanken	—	85,782
Summa	1,237,840	3,217,005

Norrlands Hypoteksförening, som år 1880 hade utlemnat lån på fastighet inom länet till sammanlagt belopp af 581,900 kronor, har genom ytterligare utlåning ökat detta belopp till, vid 1885 års utgång, 846,900 kronor.

Jemtlands Roteringskassas tillgångar, hvilka vid 1880 års utgång utgjorde:

för Hästjägare-kåren	kronor	88,985.08
» Fältjägare- do	»	107,621.45
Summa kronor		196,606.53

utgöra vid 1885 års slut:

för Hästjägare-kåren	kronor	89,501.18
» Fältjägare- do	»	110,675.60
Summa kronor		200,176.78

och utgår remonteringshjelpen för närvarande med 450 kronor för hvarje remontering och rekryteringsbidraget med 25 kronor årligen.

Den i föregående berättelser omnämnda under Landstingets förvaltning ställda *Besparings- eller undsättningsfond*, hvilken vid 1880 års slut utgjorde 47,423 kronor 85 öre, har stigit till och utgör nu 57,961 kronor 66 öre.

För *Brandförsäkringsinrättningar* redogör **tab. N:o 7** och för *Fromma stiftelser*, som finnas inom länet, **tab. N:o 8**.

Beträffande *Fattigvården*, är den ännu jemförelsevis billig inom länet och det sedan gammalt rådande förhållande, att de som behöfva och begära fattigunderstöd äro färre här än annorstädes, är ännu rådande; dock är att befara, att inflyttningar från främmande orter häruti komma att inom längre eller kortare tid göra ändring.

Understödstagarnes antal hafva utgjort:

1881.....	1,536,	deraf med full försörjning	519
1882.....	1,592	d:o d:o	500
1883.....	1,609	d:o d:o	474
1884.....	1,582	d:o d:o	463
1885.....	1,586	d:o d:o	453

Tab. Litt. O. Bankernas ställning vid 1885 års slut.

	Sundsvalls enskilda banks afdel- ningskontor.	Aktiebolaget Sundsvalls handels- banks filial- afdelning.	Jemtlands folkbank.	Riksbankens afdelnings- kontor.
<i>Skulder:</i>				
Grundfonden.....	—	—	300,000	—
Reservfonden.....	—	—	117,203	34
Depositionsräkningen.....	—	299,700	1,105,241	42
Sparbanksräkningen.....	—	345,011	1,472,813	14
Upp- och afskrifningsräk- ningen.....	155,717	33	155,521	26
Upptagna lån.....	515,584	—	—	—
Skulder i räkningar med banker.....	—	—	130	56
Obetalda räntor.....	7,674	35	29,373	70
Postremissvexelräkningen.....	—	—	16,662	58
Saldo af diverse räkningar..	2,696	85	692	34
1885 års vinstmedel.....	24,271	62	837	91
Saldo af löpande räkning med hufvudkontoret.....	1,172,571	08	—	—
Summa	1,878,515	23	830,444	37
			3,243,783	52
			3,743,715	99
<i>Tillgångar:</i>				
Kassabehållning.....	75,726	59	25,968	—
Diskonterade vaxlar.....	1,065,128	01	328,874	64
Utgifna lån mot hypotek... d:o d:o borgen.....	223,339	—	43,730	—
			1,254,011	25
Å kreditivräkningen utestå- ende.....	494,123	23	123,014	65
Inventarier.....	3,060	90	1,876	07
Fordringar af andra banker.	—	—	302,516	01
Saldo af diverse räkningar..	17,137	50	—	—
Lagsökningskonto.....	—	—	4,465	—
			5,435	—
Summa	1,878,515	23	830,444	37
			3,243,783	52
			3,743,715	99

Relativt till länets hela befolkning utgjorde antalet understödstagare under 1885 inom landtkommunerna 1.69 procent, då för hela rikets landtkommuner fattigvårdstagarne voro i medeltal 4.33 procent.

Inom Östersunds stad var under samma år fattigprocenten 2.13, då den i medeltal för alla de medelmåttige och smärre städerna var 6.47.

Understöd åt *nödstälde bland Lapparne*, hvilket år 1880 utgick med 6,684 kronor, har utgjort:

1881.....	kronor 6,548
1882.....	» 5,594
1883.....	» 6,515
1884.....	» 5,590
1885.....	» 5,650

Understödet förestås och utdelas af fattigkomitéer i Tennäs, Undersåker, Föllinge och Frostviken, hvarjemte en af behovet påkallad fattighjelp åt Lappar inom Ovikens socken af allmänna medel blifvit socknen godtgjord.

Af anslaget till *särskild polisstyrka på landet* har varit stäldt till Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes disposition:

1881.....	kronor 2,300
1882.....	» 500
1883.....	» 2,000
1884.....	» 1,500
1885.....	» 3,000

och har med undantag af arvode åt en extra polis i Frostviken, hvilken der skött alla länsmansgöromål, dessa medel till allra största delen användts till öfvervakande och upprätthållande af spirituosaafsäljningslagarne.

Antalet *lagsökningar* och *vexelprotester* har utgjort:

	Lagsökningar.	Vexelprotester.
1881.....	2,502	780
1882.....	2,226	1,375
1883.....	2,246	2,079
1884.....	2,357	2,528
1885.....	3,535	2,948

Ofvanstående siffror utvisa otvifvelaktigt, att penningställningen blifvit sämre, men de äro icke någon direkt mätare på graden af denna försämring, ty här tillkomma vissa provinsiella vanor och egendomligheter, som i sin mån icke obetydligt bidragit till de höga nummer, hvartill målen i utsökningsdiarium kommit.

Det är ett *temligen allmänt bruk bland allmogen* här i länet att skuldförbindelser ställas att betalas *vid anfordran* och detta äfven då det gäller belopp, som ingen kan sätta i fråga att hålla i kassan. Sålunda, till exempel, har Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande för icke länge sedan haft att handlägga ett utsökningsmål, der förbindelsen, hvarpå krafvet grundade sig, utgjorde en skuldsedel, utgifven af en hemmansegare och med borgen af andra hemmansegare, å öfver 15,000 kronor, att betalas vid anfordran. Det ligger i sakens natur att ingen-

Östersund i Landskansliet den 20 december 1887.

JOHN ERICSON.

Carl H. Ekberg.

P. G. Rissler.

dera, hvarken låntagare eller långgivare, förutsätter att sådana belopp kunna betalas vid anfordran, utan är detta sätt att skriva skuldsedeln ett gammalt bruk, som egentligen endast betyder, att lånet får stå tillsvidare; när långgivaren vill hafva sina penningar, öfverenskommer man om tiden för betalningen.

Det är tydligt, att vid sådant förhållande olika meningar lätt uppstå om tiden för liqviden, och då man icke kan komma öfverens, gör långgivaren slag i saken genom att lagsöka. Derför förekomma här också en mängd lagsökningsmål der, sedan handlingen uttagits till kommunikation, målet aldrig vidare anmäles.

De många vexelprotesterna hafva icke sitt upphof i någon obestämd mening om tiden för liqviden, ty den är gifven, men de orsakas till största delen af en egendomlighet, som träffas hos en stor del af befolkningen, att icke känna och erkänna vigten af att punktligt iakttaga en utsatt tid. De fleste af de protesterade vexelarne inlösas af acceptanten någon eller några dagar efter, då han kommer till staden, och det torde vara sällsynta fall, då oförmåga att betala är orsaken till att vexeln behöft protesteras. Man kan äfven härvid skylla något af orsaken till de många vexelprotesterna på det alltför utsträckta bruk, bankerna göra af vexelrörelsen, hvilken såsom låneform i många fall efterträdt de vanliga lånen mot borgen eller till och med omsättningslånen och begagnas i affärer med folk, hos hvilka man icke kan förutsätta någon kännedom om vexellagen.

Den ekonomiska ställningen inom länet kan sålunda icke bedömas efter det jämförelsevis stora antalet skuldfordrings- och vexelmål, som varit föremål för behandling, och icke heller de inträffande konkurserna gifva någon anledning att anse affärsställningen vid femårsperiodens utgång för dålig. Visserligen hafva ett större antal konkursmål än vanligt på senare tiden anhängiggjorts, men i de flesta fall har ställningen varit sådan, att det endast kan betraktas som en fördel för den allmänna rörelsen att affären afbröts.

Hypotekslånen äro hvarken i och för sig eller i jämförelse med egendomarnes värde höga och icke heller kan den nya belåning af 265,000 kronor, som under perioden egt rum, anses hög. Besparingarna hafva ökats och de inom länet befintliga sparbanker visa, att delegarnes behållningar, hvilka 1880 utgjorde 1,237,840 kronor, nu uppgå till 3,217,005 kronor, d. v. s. blifvit två och en half gång fördubblade.

Äfven fattigvårdsstatistiken gifver ingen anledning till bekymmer, ty om äfven samtliga fattigunderstödstagare under dessa 5 år ökats med 50 personer, så har deras antal, som åtnjutit full försörjning, minskats från 519 till 453, d. v. s. med 66 personer. Fastighetstaxeringarne hafva höjts med nära tre millioner och bevillningen för kapital och arbete med 33 procent af hvad den utgjorde 1880.

En intelligent befolkning, en god jordmån, ett vaknadt sinne för åkerbruk och boskapsskötsel samt lättade kommunikationer gifva grundade anledningar att med stora förhoppningar se framtiden an för detta län och dess inbyggare.

Tab. N:o 1.

FOLKMÄNGDEN I JEMTLANDS LÄN ÅREN 1881—1885.

1.		2.	3.	4.	5.			6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	
		Den 31 december, enligt presternas uppgifter.			Enligt de mantalslängder, som upprättats vid slutet af inotstående år.									Bevärings- manskap af alla 5 klass. enligt form. H i nåd. förord. d. 9 febr. 1861.	Enligt årets mönster- rollor approberade bevärings- pligtige.
					Hela folkmängden.			Deraf frie från mantals- penningar.							
		Mankön.	Qvinkön.	Summa.	Mankön.	Qvinkön.	Summa.	Mankön.	Qvinkön.	Summa.					
Å landsbygden	år 1881.....	41,816	40,419	82,235	40,913	39,563	80,476	17,754	18,600	36,354	3,241	544			
	” 1882.....	42,352	40,821	83,173	41,726	40,278	82,004	18,099	18,912	37,011	3,304	537			
	” 1883.....	43,082	41,379	84,461	42,269	40,739	83,008	18,169	19,020	37,189	3,356	617			
	” 1884.....	44,203	42,247	86,450	43,177	41,443	84,620	18,625	19,521	38,146	3,468	638			
	” 1885.....	45,278	43,068	88,346	44,496	42,252	86,748	19,208	19,897	39,105	3,553	614			
I Östersunds stad	år 1881.....	1,412	1,637	3,049	1,362	1,518	2,880	525	556	1,081	133	18			
	” 1882.....	1,584	1,823	3,407	1,420	1,654	3,074	528	614	1,142	145	25			
	” 1883.....	1,751	1,974	3,725	1,633	1,854	3,487	605	680	1,285	164	19			
	” 1884.....	1,985	2,196	4,181	2,206	2,380	4,586	743	816	1,559	265	26			
	” 1885.....	2,308	2,437	4,745	2,338	2,594	4,932	822	887	1,709	248	42			
I hela länet	år 1881.....	43,228	42,056	85,284	42,275	41,081	83,356	18,279	19,156	37,435	3,374	562			
	” 1882.....	43,936	42,644	86,580	43,146	41,932	85,078	18,627	19,526	38,153	3,449	562			
	” 1883.....	44,833	43,353	88,186	43,902	42,593	86,495	18,774	19,700	38,474	3,520	636			
	” 1884.....	46,188	44,443	90,631	45,383	43,823	89,206	19,368	20,337	39,705	3,733	664			
	” 1885.....	47,586	45,505	93,091	46,834	44,846	91,680	20,030	20,784	40,814	3,801	656			

Tab. N:o 2.

ALLMÄNNA VÄGAR OCH SKJUTSNING I JEMTLANDS LÄN ÅREN 1881—1885.

1. Särskilda slag af vägar.	2. Längd af hvarje vägslag vid 1885 års slut.	3. Deraf under åren 1881—1885		5. Kostnad för under åren 1881—1885				9. Längd af indelade, med skjutsanstalter för sedda vägar vid 1885 års slut.	10. 11. 12. Skjutsanstalter (vid 1885 års slut)				
		3. fulländade och afsy- nade nya vägar.	4. omlagda eller be- tydligt för- bättrade väg- sträckor.	5. fulländade nya vägar.		7. omlagda eller betyd- ligt förbättrade vägsträckor.			10. med entreprenad.		12. utan entrepre- nad.		
				5. Af stats- medel.	6. Af lands- tingets eller kom- munernas medel.	7. Af stats- medel.	8. Af lands- tingets eller kom- munernas medel.		10. Gäst- gifverier.	11. Skjuts- stationer.			
Å landsbygden:	Mil.	Mil.	Mil.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Mil.	Antal.	Antal.	Antal.		
allmänna landsvägar.....	147.9	8.8	—	21,600	Ej känt fullständigt.	—	—	143.4	63	9	—		
häradsvägar.....													
sockenvägar.....													
I städerna.....	0.75	0.25	—	—	—	—	—	—	1	—	—		
Summa	148.65	9.05	—	21,600	—	—	—	143.4	64	9	—		
Skjutslegan per mil utgick vid 1885 års slut med:													
1.80 kronor, hvilket är <i>maximilega</i> med entreprenadbidrag.....									vid	64	9	—	
									Summa (skjutsanstalter)	64	9	—	
									Kungs- och krono- skjuts.				
Antal utgångna hästar under år 1881.....									vid	180	18,386	550	—
" " " " " 1882.....									"	176	19,988	460	—
" " " " " 1883.....									"	219	18,917	409	—
" " " " " 1884.....									"	80	18,301	447	—
" " " " " 1885.....									"	104	12,905	1,026	—
(Summa hästar)									750	88,497	2,802	—	

Tab. N:o 3.

HEMMAN OCH LÄGENHETER SAMT STADSIORDAR M. M. I JEMTLANDS LÄN ÅR 1885.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
	Hemman och lägenheter, upptagna i jordeboken.			Antal brukningsdelar.	Antal lägenheter, verk och inrättningar, ntom de i jordeboken särskildt upptagna (i kol. 2—4).					Taxeringsvärdet (i kronor)	
	Antal.	Mantal.			Jord-torp.	Ryttare-, soldat- och båtsmans-torp.	Back-stugor.	Verk och inrättningar.	Hus i köpingar, villor, kyrkor m. m.	å jordbruks-fastighet.	å annan fastighet.
		Oför-medlade.	Nuvarande.								
I. Landsbygden.											
A. Kronoegendomar.											
1) Under allmän disposition.											
a) Boställen: hemman	52	22 397	22 1629	52	—	—	—	1	33	477,700	160,600
lägenheter.....	5	—	—	5	—	—	—	—	—	6,700	—
b) Hemman	92	58 645	51 1614	92	—	—	—	—	—	954,800	—
c) Jordlägenheter.....	53	—	—	—	—	—	73	—	—	—	1) —
2) Under enskild disposition.											
a) Hemman	11	2 73	2 6998	19	1	—	—	—	—	20,800	—
b) Jordlägenheter.....	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1) —
c) Fiskerier.....	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
d) Verk och inrättningar.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1) —
B. Skatteegendomar.											
a) Boställen: hemman	7	1 3177	1 3177	—	—	—	—	—	—	27,500	—
lägenheter.....	1	—	—	—	—	—	—	—	—	3,300	—
b) Hemman	2,826	1,054 994	1,025 3286	7,457	—	—	—	—	—	30,575,100	—
c) Jordlägenheter.....	21	—	—	—	2,976	—	340	120	19	896,700	889,600
d) Fiskerier.....	21	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100
C. Frälseegendomar.											
a) Boställen: hemman	1	0 67	0 53	1	—	—	—	—	—	9,200	—
b) Säterier och ladugårdar.....	4	0 0875	0 0875	23	7	—	—	—	—	24,200	500
c) Hemman	4	4 3392	4 3392	9	—	—	—	—	—	36,300	—
D. Andra fastigheter (som ej inräknats häröfvan).											
Kyrkor o. andra offentliga byggnader	—	—	—	—	—	—	—	—	241	—	1,870,200
Summa	3,161	1,145 1804	1,107 6271	7,658	2,984	—	413	121	293	33,032,300	2,921,000
Deraf fri från bevillning	—	—	—	—	—	—	—	—	—	959,700	2,021,800
II. Staden.											
Hela antalet nybygda boningshus 1881—1885.											
		Mantal.		Antal landerier, jordlotter eller andra brukningsdelar.	Tomter.		Befintliga boningshus 1885.	Verk och inrättningar.	Kyrkor o. andra offentliga byggnader.	Taxeringsvärdet	
		Oför-medlade.	Nuvarande.		Beygda.	Obeygda.				å jordar.	å hus och tomter.
Östersund.....	93	3	3	213	257	15	287	—	13	269,600	4,153,000
Summa	93	3	3	213	257	15	287	—	13	269,600	4,153,000
Deraf fri från bevillning	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,800	468,500

1) Ej särskildt taxerade.

Tab. N:o 4.

EGENDOMAR AF FIDEIKOMMISSNATUR I JEMTLANDS LÄN ÅR 1885.
(Sådana finnas ej inom länet.)

Tab. N:o 5.

EGENDOMAR TILLHÖRANDE INHEMSKA AKTIEBOLAG I JEMTLANDS LÄN ÅR 1885.

1. Aktiebolagets namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken (stad.)	4. 5. 6. 7. 8. M a n t a l.					9. Antal utjordar, ängar o. d. ej i mantal sattjord.	10. Antal verk och inrättning- gar (fa- stigheter i städer).	11. 12. 13. 14. T a x e r i n g s v ä r d e t (i kronor)			
			Krono.	Skatte.	Frälse.		Summa.			jordbruks- fastighet.	å annan fastighet.	å frälse- ränta.	Summa.
					Säterier, ladugårdar, rå och rör.	All- mänt frälse.							
Vifsta varfs bolag	Krokvåg N:o 4	Ragunda.	—	0 250	—	—	—	—	11,000	—	—		
"	Krångede " 1	"	—	0 125	—	—	—	—	4,000	—	—		
"	Selsålandet " 2	"	—	0 416	—	—	—	—	20,000	—	—		
"	Korsåmon " 1	Fors.	—	0 291	—	—	—	—	11,000	—	—		
"	Långsjönäset " 1	"	—	0 343	—	—	—	—	15,400	—	—		
"	" " 2	"	—	0 057	—	—	—	—	6,600	—	—		
"	Fugelsta " 1	Håsjö.	—	0 250	—	—	—	—	5,500	—	—		
"	Stugubyn " 1	"	—	0 083	—	—	—	—	11,000	—	—		
"	" " 4	"	—	0 083	—	—	—	—	11,000	—	—		
"	" " 6	"	—	0 139	—	—	—	—	17,000	—	—		
"	" " "	"	—	0 079	—	—	—	—	10,000	—	—		
"	Landön	Offerdal.	—	0 083	—	—	—	—	4,500	—	—		
"	Nyby	Lit.	—	0 111	—	—	—	—	2,100	—	—		
"	Grafvarevägen	Föllinge.	—	0 543	—	—	—	—	9,400	—	—		
"	Görvik	Hammerdal.	—	0 316	—	—	3 169	—	28,700	—	—		167,200
Sunds bolag	Byn N:o 1	Fors.	—	0 208	—	—	—	—	5,700	—	—		
"	" " 5	"	—	0 250	—	—	—	—	5,500	—	—		
"	Storåsen " 1	Hellesjö.	—	0 146	—	—	—	—	2,400	—	—		
"	Gåsböle " 1	Refsund.	—	0 139	—	—	—	—	10,000	—	—		
"	" " "	"	—	0 139	—	—	—	—	10,000	—	—		
"	Kälen " 5	Bodsjö.	—	0 070	—	—	—	—	3,500	—	—		
"	Mjösjö " 1	Sundsjö.	—	0 111	—	—	—	—	4,000	—	—		
"	Mordviken " 2	Bräcke.	—	0 104	—	—	—	—	6,500	—	—		
"	Säter	Rödön.	—	0 306	—	—	—	—	9,500	—	—		
"	Kilen	Aspås.	—	0 042	—	—	1 515	—	500	—	—		57,600
Skönviks aktiebolag	Gussjölandet N:o 1	Fors.	—	0 833	—	—	—	—	44,000	—	—		
"	Alanäset " 1	Hellesjö.	—	0 750	—	—	—	—	1,600	—	—		
"	" " 2	"	—	0 057	—	—	—	—	1,600	—	—		
"	Ansjö " 1	"	—	0 176	—	—	—	—	1,600	—	—		
"	" " 2	"	—	0 125	—	—	—	—	2,500	—	—		
"	" " 3	"	—	0 130	—	—	—	—	2,500	—	—		
"	Byn " 1	"	—	0 141	—	—	—	—	3,600	—	—		
"	Gaatsjö N:o 1, odelstorp	"	—	—	—	—	—	1	—	—	200		
"	Ijungå N:o 1	"	—	0 833	—	—	—	—	36,000	—	—		
"	Kråkstensmarken " 1	"	—	0 425	—	—	—	—	2,400	—	—		
"	Lund " 1	"	—	0 067	—	—	—	—	2,000	—	—		
"	Mjösjö " 1	"	—	0 025	—	—	—	—	1,300	—	—		
"	Mäsjön " 1	"	—	0 083	—	—	—	—	1,200	—	—		
"	" " "	"	—	0 257	—	—	—	—	2,600	—	—		
"	" " "	"	—	0 034	—	—	—	—	600	—	—		
"	Sandlägden " 1	"	—	0 375	—	—	—	—	3,600	—	—		
"	Vestra Strandåker " 1	"	—	0 304	—	—	—	—	1,800	—	—		
"	Anviken " 2	Refsund.	—	0 067	—	—	—	—	4,200	—	—		
"	Förberg " 1	"	—	0 173	—	—	—	—	9,000	—	—		
"	Stafre " 1	"	—	0 118	—	—	—	—	8,000	—	—		
"	" " 3	"	—	0 112	—	—	—	—	6,500	—	—		

Tab. N:o 5. (Forts.) EGENDOMAR TILLHÖRANDE INHEMSKA AKTIEBOLAG I JEMTLANDS LÄN ÅR 1885.

1. Aktiebolagets namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken (stad).	4. 5. 6. 7. 8. M a n t a l.				9. Antal utjordar, ängar o. d. ej i mantal sattjord.	10. Antal verk och inrättnin- gar, (fa- stigheter i städer).	11. 12. 13. 14. Taxeringsvärdet (i kronor)				
			Krono.	Skatte.	Frälse.				Summa.	å jordbruks- fastighet.	å annan fastighet.	å frälse- ränta.	Summa.
					Säterier, ladugårdar, rå och rör.	All- mänt frälse.							
Skönviks aktiebolag	Stafre N:o 3	Refsund.	—	0'149	—	—	—	—	8,400	—	—	—	—
"	Rotsjö N:o 1, odelstorp	Nyhem.	—	—	—	—	1	—	—	1,500	—	—	—
"	" N:o 1	"	—	0'042	—	—	—	—	2,500	—	—	—	—
"	" " "	"	—	0'042	—	—	—	—	2,500	—	—	—	—
"	Bodsjö " 1	Bodsjö.	—	0'291	—	—	—	—	15,000	—	—	—	—
"	Hunge " 1	"	—	0'125	—	—	—	—	4,500	—	—	—	—
"	" " 2	"	—	0'072	—	—	—	—	4,000	—	—	—	—
"	" " "	"	—	0'072	—	—	—	—	1,800	—	—	—	—
"	" " "	"	—	0'072	—	—	—	—	3,000	—	—	—	—
"	Sidsjö N:o 2, odelstorp	"	—	—	—	—	1	—	—	2,000	—	—	—
"	Skurun N:o 1	"	—	0'166	—	—	—	—	4,200	—	—	—	—
"	" " "	"	—	0'500	—	—	—	—	3,000	—	—	—	—
"	Grönviken " 1	Bräcke.	—	0'062	—	—	—	—	4,000	—	—	—	—
"	Stugusjön " 2	"	—	0'062	—	—	—	—	5,000	—	—	—	—
"	Åsberget " 1	"	—	0'125	—	—	—	—	5,000	—	—	—	—
"	" " "	"	—	0'125	—	—	—	—	4,000	—	—	—	—
"	Öratjerdalen N:o 1, odelstorp	"	—	—	—	—	1	—	—	2,000	—	—	—
"	Kilen	Aspås.	—	0'042	—	—	—	—	500	—	—	—	—
"	Ede	Hammerdal.	—	0'240	—	—	1	—	8,800	—	—	—	—
"	Bergshyn N:o 1	Berg.	—	0'208	—	—	—	—	4,800	—	—	—	—
"	" " "	"	—	—	—	—	1	—	200	—	—	—	—
"	" " 3	"	—	—	—	—	1	—	1,100	—	—	—	—
"	" " "	"	—	0'083	—	—	—	—	5,000	—	—	—	—
"	" " "	"	—	—	—	—	1	—	500	—	—	—	—
"	" " 6	"	—	—	—	—	1	—	600	—	—	—	—
"	" " "	"	—	—	—	—	1	—	1,000	—	—	—	—
"	Storsjö " 6	Storsjö.	—	0'083	—	—	—	—	2,000	—	—	—	—
A. P. Hedbergs aktiebolag	Getingfors " 1	Hellesjö.	—	0'100	—	—	—	—	2,000	—	—	—	—
"	Gustafsnäs " 1	"	—	0'156	—	—	—	—	4,000	—	—	—	—
"	Räggmarken " 1	Bräcke.	—	0'045	—	—	—	—	10,000	—	—	—	—
"	" " "	"	—	0'045	—	—	—	—	6,900	—	—	—	—
"	" " "	"	—	0'045	—	—	—	—	6,900	—	—	—	—
Hæffner & C:o	Småsjöarne " 1	Hellesjö.	—	0'458	—	—	—	—	2,400	—	—	—	—
"	Hucksjöåsen " 1	"	—	0'073	—	—	—	—	1,400	—	—	—	—
"	Rönöfors bruk m. m.	Offerdal.	—	1'125	—	—	1	—	15,300	10,000	—	—	—
"	Hårdlund	Kall.	—	0'283	—	—	—	—	5,000	—	—	—	—
"	Kälen	Rödön.	—	—	—	—	1	—	2,000	—	—	—	—
Mons trävaru-aktiebolag	Brynjegård N:o 1	Stugun.	—	0'167	—	—	—	—	7,600	—	—	—	—
"	Digerberget " 1	"	—	0'333	—	—	—	—	16,500	—	—	—	—
"	Mäläländskilen	"	—	—	—	—	1	—	—	5,500	—	—	—
"	Stugusjön N:o 1	Bräcke.	—	0'042	—	—	—	—	4,100	—	—	—	—
"	" " 2	"	—	0'125	—	—	—	—	12,000	—	—	—	—
"	Lillsjöhögen	Lit.	—	0'167	—	—	—	—	9,000	—	—	—	—
"	Nybo N:o 1	Berg.	—	0'500	—	—	—	—	15,000	—	—	—	—
"	Heden " 1	Rätan.	—	0'611	—	—	—	—	15,000	—	—	—	—
"	Länstersjön " 1	"	—	0'250	—	—	—	—	8,000	—	—	—	—
Alafors ångsågs-aktiebolag	Digertjernskilen " 1	Stugun.	—	0'500	—	—	—	—	1,300	—	—	—	—
"	Höglunda " 1	"	—	0'012	—	—	—	—	3,000	—	—	—	—
"	" " 2	"	—	0'063	—	—	—	—	4,400	—	—	—	—
"	Stugubyn, lägenhet	"	—	—	—	—	1	—	—	8,000	—	—	—
"	Nybodarne N:o 1	Nyhem.	—	0'167	—	—	—	—	20,000	—	—	—	—
"	Gransjölandet " 1	Sundsjo.	—	0'055	—	—	—	—	3,000	—	—	—	—
"	" " "	"	—	0'111	—	—	—	—	5,000	—	—	—	—
"	" " "	"	—	0'074	—	—	—	—	3,000	—	—	—	—
"	Dörsådalen	Oviken.	—	0'333	—	—	—	—	2,900	—	—	—	—
"	Kjälen	Kall.	—	0'177	—	—	—	—	2,800	—	—	—	—
Tunadals aktiebolag	Gullboviken N:o 1	Bodsjö.	—	0'250	—	—	—	—	12,000	—	—	—	—
"	" odelstorp	"	—	—	—	—	1	—	—	500	—	—	—

"	Strängsund N:o 1	Bodsjö.	0 062				2,000			
"	Mjösjö " 1	Sundsjö.	0 167				4,000			
"	Näcksta N:o 5, odelstorp	Hackås.	—			1	—	1,800		
"	Tunvägen N:o 1	"	0 061				800			
"	" " "	"	0 242				4,200			
"	" " "	"	0 221				6,400			
"	" odelstorp	"	—			1	—	500		
"	Östberg, odelstorp	Frösön.	—			1	3,000			
"	Risgård	Offerdal.	0 208				900			
"	Fanbyn	Rödön.	0 208				14,000	1,300		
"	Storbränna	Hägenås.	0 073				1,600			
"	Brynje N:o 1	Berg.	0 188				7,500			
"	" " 2	"	0 250				10,800			71,300
Ortvikens aktiebolag	Hernsjö " 1	Brücke.	0 125				30,000			30,000
Koppar- & sågverks-aktiebolaget	Husån	Kall.	9 247			3	179,000	17,500		
"	Hjerpén	Undersåker.	—			2	3,700			
"	Upland	Mörsill.	0 128				3,600			
"	Brattland	Åre.	0 375			2	21,000			
"	Hardberget	Alsen.	0 667				2,400			
"	Ytterån, odelstorp	Näskott.	—			1	1,200			228,400
Ånge mejeri-aktiebolag	Björnänge	Åre.	—				—	1,500		1,500
Jemtlands fjellmejeri-aktiebolag	Enafors	"	1 729				17,000			17,000
Graningeverkens aktiebolag	Gärde	Ström.	1 673				49,500			49,500
Ströms trävaruaktiebolag	Bredgård	"	0 500				42,500			
"	Lidsjöberg	Alanäs.	0 182				9,800			
"	Gäddede	Frostviken.	0 554			1 236	23,500			75,800
Väja ångsågs-aktiebolag	Gärde	Ström.	0 111				10,000			10,000
Lockne ångsågs-aktiebolag	Hosjön	"	0 172				14,000			14,000
Björknäs aktiebolag	Hafsnäs	Alanäs.	0 042				2,200			2,200
Kramfors aktiebolag	Lillviken	"	0 514				23,500			
"	Frostviken	Frostviken.	0 435				13,100			36,600
Ströms ångbåts-aktiebolag	Sjulsåsen	"	—			1	—	500		500
Kungsgårdens och Marieborgs sågverks-aktiebolag	Thorsfjorden	Ström.	0 652				20,000			
"	Häggnäset	Frostviken.	0 021			0 673	2,000			22,000
Svartviks aktiebolag	Vesteråsen N:o 1	Berg.	0 303				10,500			
"	" " 2	"	0 157				3,500			
"	Hvitvattnet " 1	Rätan.	0 230				4,000			
"	Rätansbyn " 4	"	0 112				2,500			
"	Glissjöberg " 3	Sveg.	0 097				2,600			
"	" " 7	"	0 156				4,200			
"	" " 8	"	0 250				6,700			
"	" " 12	"	0 046				1,200			
"	" " 14	"	0 024				700			
"	Ytterberg " 1	"	0 083				2,200			
"	(uppg. eg.) " 19	"	0 125				3,400			
"	" " 26	"	0 159				4,300			
"	" " 36	"	0 033				900			
"	Bynillsvalen " 1	"	0 095				2,600			
"	Glissjöberg " 4	"	0 135				3,700			
"	" " 3	"	0 097				3,600			
"	" " 13	"	0 120				3,400			
"	Linsell " 3	Linsell.	0 083				2,200			
"	Ransjö " 1	"	0 222				6,000			
"	" " 2	"	0 222				6,000			
"	" " 3	"	0 111				3,000			
"	" " 5	"	0 194				5,200			
"	" " 7	"	0 250				6,700			
"	" " 8	"	0 194				5,200			
"	" " 9	"	0 139				3,700			
"	Viken " 9	Ytter-Hogdal.	0 020				900			
"	Östansjö " 4	"	0 125				12,000			
"	" " 11	"	0 063				6,000			
"	" " 12	"	0 125				12,000			

Tab. N:o 5. (Forts.) EGENDOMAR TILLHÖRANDE INHEMSKA AKTIEBOLAG I JEMTLANDS LÄN, ÅR 1885.

1. Aktiebolagets namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken (stad).	4. 5. 6. 7. 8. M a n t a l.					9. Antal utjordar, ängar o. d. ej i mantal sattjord.	10. Antal verk och inrättnin- gar (fa- stigheter i städer).	11. 12. 13. 14. Taxeringsvärdet (i kronor)			
			Krono.	Skatte.	Frälse.		Summa.			å jordbruks- fastighet.	å annan fastighet.	å frälse- ränta.	Summa.
					Säterier, ladugårdar, rå och rör.	All- mänt frälse.							
Svartviks aktiebolag	Kyrkbyn N:o 1	Öfver-Hogdal.	—	0286	—	—	—	—	—	5,100	—	—	—
"	" " 14	"	—	0118	—	—	—	—	—	2,500	—	—	—
"	" " 19	"	—	0087	—	—	—	—	—	1,900	—	—	—
"	" " 23	"	—	0058	—	—	—	—	—	1,500	—	—	—
"	Färjesundet	Hede.	—	0028	—	—	—	—	—	1,100	—	—	—
"	Kyrkbyn N:o 7	"	—	0111	—	—	—	—	—	4,200	—	—	—
"	" " 10	"	—	0028	—	—	—	—	—	700	—	—	—
"	" " 16	"	—	0014	—	—	—	—	—	700	—	—	—
"	" " 24	"	—	0014	—	—	—	—	—	500	—	—	—
"	Långå " 5	"	—	0028	—	—	—	—	—	800	—	—	—
"	" " 14	"	—	0111	—	—	—	—	—	2,400	—	—	—
"	" " "	"	—	0028	—	—	—	—	—	600	—	—	—
"	Rändalen " 6	"	—	0056	—	—	—	—	—	1,700	—	—	—
"	Sododalen " 1	"	—	0014	—	—	—	—	—	400	—	—	—
"	Viken " 2	"	—	0111	—	—	—	—	—	5,000	—	—	—
"	Rändalen " 5	"	—	0069	—	—	—	—	—	2,600	—	—	—
"	Hån " 15	Vemdalen.	—	0190	—	—	—	—	—	4,300	—	—	—
"	Kyrkbyn " 33	"	—	0069	—	—	—	—	—	2,900	—	—	—
"	" " 36	"	—	0014	—	—	—	—	—	400	—	—	—
"	" " 51	"	—	0139	—	—	—	—	—	3,500	—	—	—
"	Hån " 8	"	—	0028	—	—	—	—	—	600	—	—	—
"	Kyrkbyn " 26	"	—	0139	—	—	—	—	—	4,500	—	—	—
"	Valmåsen " 4	Tennäs.	—	0028	—	—	—	5,688	—	1,000	—	—	177,800
Ljusne—Voxna aktiebolag	Hvitvattnet " 1	Rätan.	—	0058	—	—	—	—	—	4,000	—	—	—
"	Byvallen " 8	Sveg.	—	0142	—	—	—	—	—	3,800	—	—	—
"	Dufberg " 3	"	—	0118	—	—	—	—	—	3,200	—	—	—
"	Kolsätter " 8	Elfros.	—	0052	—	—	—	—	—	1,100	—	—	—
"	Rismyr " 3	"	—	0142	—	—	—	—	—	3,000	—	—	—
"	Högen " 1	Lillherdal.	—	0167	—	—	—	—	—	6,000	—	—	—
"	" " 2	"	—	0111	—	—	—	—	—	4,000	—	—	—
"	" " 3	"	—	0167	—	—	—	—	—	6,000	—	—	—
"	Klubbås " 1	"	—	0139	—	—	—	—	—	5,000	—	—	—
"	Kyrkbyn " 1	"	—	0194	—	—	—	—	—	7,000	—	—	—
"	" " 14	"	—	0222	—	—	—	—	—	8,000	—	—	—
"	" " 15	"	—	0194	—	—	—	—	—	7,000	—	—	—
"	" " 17	"	—	0139	—	—	—	—	—	5,000	—	—	—
"	" " 20	"	—	0056	—	—	—	—	—	2,000	—	—	—
"	" " 25	"	—	0139	—	—	—	—	—	5,000	—	—	—
"	" " 26	"	—	0139	—	—	—	—	—	5,000	—	—	—
"	" " 27	"	—	0111	—	—	—	—	—	4,000	—	—	—
"	" " 28	"	—	0083	—	—	—	—	—	3,000	—	—	—
"	" " 29	"	—	0083	—	—	—	—	—	3,000	—	—	—
"	" " 30	"	—	0111	—	—	—	—	—	4,000	—	—	—
"	" " 32	"	—	0222	—	—	—	—	—	8,000	—	—	—
"	" " 35	"	—	0222	—	—	—	—	—	8,000	—	—	—
"	" " 37	"	—	0069	—	—	—	—	—	2,500	—	—	—
"	" " 39	"	—	0056	—	—	—	—	—	2,000	—	—	—
"	" " 40	"	—	0056	—	—	—	—	—	2,000	—	—	—
"	" " 42	"	—	0083	—	—	—	—	—	3,000	—	—	—
"	" " 45	"	—	0111	—	—	—	—	—	4,000	—	—	—
"	LöfnäsvalLEN " 1	"	—	0111	—	—	—	—	—	4,000	—	—	—
"	Nordanhån " 1	"	—	0278	—	—	—	—	—	10,000	—	—	—
"	" " 2	"	—	0139	—	—	—	—	—	5,000	—	—	—
"	Olingdal " 6	"	—	0139	—	—	—	—	—	5,000	—	—	—
"	Olingskog " 1	"	—	0194	—	—	—	—	—	7,000	—	—	—
"	" " 2	"	—	0083	—	—	—	—	—	3,000	—	—	—
"	Orrmo " 5	"	—	0083	—	—	—	—	—	3,000	—	—	—
"	Sunnanå " 2	"	—	0111	—	—	—	—	—	4,000	—	—	—
"	" " 3	"	—	0083	—	—	—	—	—	3,000	—	—	—
"	" " 4	"	—	0167	—	—	—	—	—	6,000	—	—	—
"	" " 5	"	—	0167	—	—	—	—	—	6,000	—	—	—

		No 6		0-111				4,000		
		7		0-111				4,000		
		8		0-111				4,000		
		9		0-139				5,000		
		10		0-083				3,000		
		12		0-167				6,000		
		13		0-111				4,000		
		17		0-028				1,000		
		21		0-028				1,000		
	Åsen	2		0-083				3,000		
	Östansjö	5		0-083				3,000		
	"	6		0-083				3,000		
	"	8		0-139				5,000		
	Kyrkbyn	18		0-167				6,000		
	Risberget	1	Ytter-Hogdal.	nybygge.		1		10,000		
	Viken	10	"	0-063				3,000		
	"	11	"	0-010				600		
	"	17	"	0-016				700		
	Östansjö	1		0-031				1,500		
	Kyrkbyn	26	Öfver-Hogdal.	0-100				2,200		
	"	28	"	0-153				3,200		
						6-758				247,800
Bergvik och Ala aktiebolag	Glissjöberg	12	Sveg.	0-183				4,900		
"	Herrö	9	"	0-174				4,700		
"	"	13	"	0-142				3,800		
"	"	14	"	0-028				700		
"	Knätten	1	"	0-160				4,000		
"	Mosätt	1	"	0-284				7,700		
"	"	2	"	0-229				6,200		
"	"	4	"	0-107				2,900		
"	"	6	"	0-055				1,500		
"	Äggen	4	"	0-052				1,400		
"	Öfverberg	2	"	0-121				3,300		
"	"	10	"	0-017				400		
"	"	11	"	0-100				2,700		
"	"	22	"	0-097				2,600		
"	"	23	"	0-125				3,400		
"	Byvallen	2	"	0-095				2,600		
"	Glöte	6	Linsell.	0-069				1,800		
"	"	8	"	0-041				1,100		
"	"	12	"	0-074				2,000		
"	"	3	"	0-027				700		
"	Kolsätter	1	Elfros.	0-062				1,300		
"	"	2	"	0-166				3,700		
"	"	12	"	0-187				4,000		
"	Kyrkbyn	2	"	0-125				2,700		
"	"	14	"	0-097				2,100		
"	"	24	"	0-125				2,700		
"	Remmen	3	"	0-014				300		
"	"	5	"	0-014				300		
"	"	6	"	0-138				3,000		
"	"	9	"	0-156				3,400		
"	"	10	"	0-055				1,200		
"	"	12	"	0-027				600		
"	Rismyr	2	"	0-145				3,100		
"	Blekberg	1	Lillherdal.	0-111				4,000		
"	Kyrkbyn	5	"	0-111				4,000		
"	"	9	"	0-111				4,000		
"	"	10	"	0-250				9,000		
"	"	11	"	0-194				7,000		
"	"	12	"	0-166				6,000		
"	"	13	"	0-111				4,000		
"	"	16	"	0-138				5,000		
"	"	20	"	0-055				2,000		
"	"	21	"	0-055				2,000		
"	"	33	"	0-097				3,500		
"	"	34	"	0-222				8,000		
"	"	39	"	0-097				3,500		
"	"	40	"	0-166				6,000		
"	"	41	"	0-166				6,000		
"	"	42	"	0-055				2,000		
"	Nordanhän	2	"	0-027				1,000		
"	Orrmo	2	"	0-138				5,000		
"	"	10	"	0-111				4,000		

K. Majors Befallningsbefordras femårsberättelser 1891-1895. Jemtlands län.

Tab. N:o 5. (Forts.) EGENDOMAR TILLHÖRANDE INHEMSKA AKTIEBOLAG I JEMTLANDS LÄN ÅR 1885.

1. Aktiebolagets namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken (stad).	4. 5. 6. 7. 8. M a n t a l.					9. Antal utjordar, ängar o. d. ej i mantal satt jord.	10. Antal verk och inrättnin- gar (fa- stigheter i städer).	11. 12. 13. 14. Taxeringsvärdet (i kronor)			
			Krono.	Skatte.	Fr ä l s e.		Summa.			å jordbruks- fastighet.	å annan fastighet.	å frälse- ränta.	Summa.
					Säterier, ladngårdar, rå och rör.	All- mänt frälse.							
Bergvik och Ala aktiebolag	Ormo N:o 10	Lillherdal.	—	0'188	—	—	—	—	—	5,000	—	—	—
"	Sunnanå " 8	"	—	0'083	—	—	—	—	—	3,000	—	—	—
"	" " 18	"	—	0'138	—	—	—	—	—	5,000	—	—	—
"	" " 20	"	—	0'166	—	—	—	—	—	6,000	—	—	—
"	" " 21	"	—	0'125	—	—	—	—	—	4,500	—	—	—
"	Åsen " 6	"	—	0'055	—	—	—	—	—	2,000	—	—	—
"	Östansjö " 4	"	—	0'083	—	—	—	—	—	3,000	—	—	—
"	" " 9	"	—	0'111	—	—	—	—	—	4,000	—	—	—
"	" " 13	"	—	0'111	—	—	—	—	—	4,000	—	—	—
"	" " 14	"	—	0'166	—	—	—	—	—	6,000	—	—	—
"	" " 16	"	—	0'188	—	—	—	—	—	5,000	—	—	—
"	(Djupviks aktiebol.) Klubbäset " 2	"	—	0'138	—	—	—	—	—	5,000	—	—	—
"	(") Olingdal " 3	"	—	0'166	—	—	—	—	—	6,000	—	—	—
"	(") " " 8	"	—	0'055	—	—	—	—	—	2,000	—	—	—
"	Vestansjö " 3	Ytter-Hogdal.	—	0'089	—	—	—	—	—	1,800	—	—	—
"	" " 6	"	—	0'098	—	—	—	—	—	4,700	—	—	—
"	" " 7	"	—	0'156	—	—	—	—	—	7,500	—	—	—
"	" " 8	"	—	0'093	—	—	—	—	—	4,500	—	—	—
"	Kyrkbyn " 9	Hede.	—	0'194	—	—	—	—	—	4,800	—	—	—
"	Långå " 2	"	—	0'041	—	—	—	—	—	1,800	—	—	—
"	" " 6	"	—	0'194	—	—	—	—	—	4,600	—	—	—
"	" " 7	"	—	0'263	—	—	—	—	—	8,000	—	—	—
"	" " 8	"	—	0'111	—	—	—	—	—	3,200	—	—	—
"	" " 9	"	—	0'083	—	—	—	—	—	2,300	—	—	—
"	" " 10	"	—	0'129	—	—	—	—	—	6,000	—	—	—
"	" " 10	"	—	0'064	—	—	—	—	—	3,400	—	—	—
"	" " 12	"	—	0'111	—	—	—	—	—	2,300	—	—	—
"	" " 13	"	—	0'104	—	—	—	—	—	1,200	—	—	—
"	" " 13	"	—	0'055	—	—	—	—	—	1,400	—	—	—
"	" " 16	"	—	0'055	—	—	—	—	—	3,300	—	—	—
"	" " 17	"	—	0'138	—	—	—	—	—	7,000	—	—	—
"	" " 18	"	—	0'250	—	—	—	—	—	800	—	—	—
"	" " 20	"	—	0'027	—	—	—	—	—	13,000	—	—	—
"	Medskogen " 1	"	—	0'208	—	—	—	9'958	—	—	—	—	314,900
Hudiksvalls trävaru-aktiebolag	Kyrkbyn " 19	Lillherdal.	—	0'097	—	—	—	—	—	3,500	—	—	—
"	" " 31	"	—	0'180	—	—	—	—	—	6,500	—	—	—
"	" " 43	"	—	0'138	—	—	—	—	—	5,000	—	—	—
"	" " 46	"	—	0'222	—	—	—	—	—	8,000	—	—	—
"	Nordanhån " 3	"	—	0'138	—	—	—	—	—	5,000	—	—	—
"	Åsen " 5	"	—	0'166	—	—	—	—	—	6,000	—	—	—
"	Östansjö " 2	"	—	0'138	—	—	—	—	—	5,000	—	—	—
"	" " 3	"	—	0'083	—	—	—	—	—	3,000	—	—	—
"	" " 7	"	—	0'027	—	—	—	—	—	1,000	—	—	—
"	" " 13	"	—	0'111	—	—	—	—	—	4,000	—	—	—
"	Aspan " 1	Ytter-Hogdal.	—	0'030	—	—	—	—	—	3,000	—	—	—
"	Aspsveden " 1	"	—	0'031	—	—	—	—	—	1,500	—	—	—
"	" " 2	"	—	0'015	—	—	—	1'376	—	700	—	—	52,200
Marma aktiebolag	Godberget " 1	"	—	nybygge.	—	—	—	—	—	8,000	—	—	—
"	Gröningsåsen " 1	"	—	"	—	—	—	—	—	12,000	—	—	—
"	Gåssjö " 1	"	—	0'208	—	—	—	—	—	12,900	—	—	—
"	" " 2	"	—	0'119	—	—	—	—	—	5,700	—	—	—
"	" " 3	"	—	0'328	—	—	—	—	—	13,600	—	—	—
"	Hobergsholm " 1	"	—	nybygge.	—	—	—	—	—	2,000	—	—	—
"	Vånsjö " 2	"	—	0'125	—	—	—	—	—	10,000	—	—	—
"	" " 3	"	—	0'065	—	—	—	—	—	6,000	—	—	—
"	Åsberget " 1	"	—	0'062	—	—	—	—	—	8,000	—	—	—
"	" " 2	"	—	0'062	—	—	—	—	—	5,000	—	—	—
"	Ångersjö " 5	"	—	0'062	—	—	—	—	—	7,100	—	—	—
"	" " 9	"	—	0'199	—	—	—	—	—	18,000	—	—	—

»	»	» 10	»	—	0 057	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4,400	—	—	—	—	—
»	Örnåsen	» 1	»	—	0 101	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10,000	—	—	—	—	—
»	»	» 2	»	—	0 101	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10,000	—	—	—	—	—
Karlsviks ångsågs- och fabriks-aktiebolag	—	—	Östersund.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,500	60,000	—	—	—	62,500
Östersunds ångbryggeri-aktiebolag	—	—	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	800	55,000	—	—	—	55,800
Aktiebolaget Jemtlands fröklängningsanstalt	—	—	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,500	—	—	—	—	1,500
			Summa	—	62 673	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,106,700	167,800	—	—	—	2,274,500

Tabb. Nris 5 o. 6.

Tab. N:o 6.

EGENDOMAR TILLHÖRANDE FRÄMMANDE MAGTERS UNDERSÅTAR I JEMTLANDS LÄN, ÅR 1885.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	
Främmande magtens och undersåtens namn.	Egendomens namn.	Belägenhet. Socken (stad).	M a n t a l.					Antal utjordar, ångar o. d. ej i mantal satt jord.	Antal verk och inrättningar (fastigheter i städer).	T a x e r i n g s v ä r d e t (i kronor)				
			Krono.	Skatte.	F r ü l s e.		Summa.			å jordbruksfastighet.	å annan fastighet.	å frälse-ränta.	S u m m a.	
					Säterier, ladugårdar, rå och rör.	Allmänt frälse.								
Jemtlands Sagbrug (norsk).....	Jemtlands sagbrug.....	Mörsill.	—	—	—	—	—	—	—	—	50,000	—	—	
J. M. Sellanders enka i Trondhjem (norsk).....	Storlien.....	Åre.	—	0 250	—	—	—	—	—	5,500	—	—	—	
Konsul Havig m. fl. i d:o (norsk)	Skalstugan.....	»	—	0 500	—	—	—	—	—	8,000	—	—	—	
Olof Sivertsson i Levanger (d:o)	Granön.....	»	—	0 062	—	—	—	—	—	3,000	—	—	—	
Hrr Brothen & Co (d:o)	Boda.....	Lit.	—	0 078	—	—	0 890	—	—	2,600	—	—	—	
Lewis Miller (engelsk).....	Trångsvikens ångsåg.....	Alsen.	—	—	—	—	—	—	—	—	130,000	—	—	
H. Grisell i London (d:o).....	Jerilvattnet.....	Ström.	—	0 083	—	—	0 083	—	—	3,000	—	—	—	
A. N. Verstegh i Hernösand (tysk) ..	Fogelberget.....	Frostviken.	—	0 055	—	—	0 055	—	—	5,000	—	—	—	
		Summa	—	1 028	—	—	1 028	—	—	27,100	180,000	—	—	207,100

Jemtlands län.

Tab. N:o 7.

BRANDFÖRSÄKRINGS-INRÄTTNINGARNES VERKSAMHET I JEMTLANDS LÄN, ÅREN 1881—1885.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.		9.					10.		11.		12.
							Försäkringsbelopp		Utdebiteringsgrund.					Eldsvådor, för hvilka under 1881—1885 utbetalts ersättning				
							tecknad under loppet af år 1885.	qvarstående vid slutet af år 1885.	Utdebiterade öre för hvarje 100 kr. ansvarighetsbelopp.					endast för fast eller endast för lös egendom.	både för fast och lös egendom.			
Inrättningens namn och verksamhetsområde.	År, då verksamheten börjat.	Influtna försäkringsafgifter (eller utdebiterade belopp). 1881—1885.	Öfriga inkomster. 1881—1885.	Utbetalda brandskadeersättningar. 1881—1885.	Öfriga utgifter. 1881—1885.	Befintliga fonder eller tillgångar vid slutet af år 1885.	Kr.	Kr.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	Antal.	Antal.	Anmärkingar.		
1. Jemtlands läns brandstodsbolag.	Fast egendom	1846	69,212.86	4,078.25	62,272.08	7,391.16	20,839.70	628,560	10,092,520	20	19	22	7	6	18	52		
																		Lös egendom
2. Bergs och Åsarnes brandstodsbolag.	Fast egendom	1871	3,346	298	974.25	357	2,600.50	15,950	407,000	5	20	5	5	5	1	4		
																		Lös egendom
3. Svegs sockens enskilda brandstodsbolag.	Fast egendom	1856	2,033.78	1,025.13	2,105.50	161.50	3,398.29	—	329,965	20	30	—	—	20	2	—		
																		Lös egendom
4. Elfros sockens brandstodsbolag.	Fast egendom	1867	1,279.35	—	158	231.28	890.07	—	152,387	20	20	20	20	20	2	—		
																		Lös egendom
5. Lillherdals sockens brandstodsbolag.	Fast egendom	1858	458.22	—	431.85	0.36	skuld.	—	338,229	10	—	5	—	5	—	5		
																		Lös egendom
6. Rödöns tingslags brandstodsbolag.	Fast egendom	1863	2,307.31	—	1,861.85	—	339.02	—	1,501,911	—	—	—	2	4	—	9		
																		Lös egendom
7. Lits och Kyrkås brandstodsbolag.	Fast egendom	1852	4,560	250	5,850	250	—	122,000	1,276,500	15	5	5	2	5	1	6		
																		Lös egendom
8. Häggenås brandstodsbolag.	Fast egendom	1884	1,766	108	1,038	862	1,885	—	855,060	—	—	—	3	2	2	2		
																		Lös egendom
9. Fällinge och Hotagens brandstodsbolag.	Fast egendom	1872	1,358	106	559	446	575	51,000	789,600	—	4	—	4	—	2	7		
																		Lös egendom
10. Hammerdals försäkringsbolag.	Fast egendom	1878	1,785	850	726	1,333	3,455	73,880	1,543,150	—	—	2	4	5	5	9		
																		Lös egendom
11. Ströms brandförsäkringsbolag.	Fast egendom	1865	4,674	2,568	456	652	13,136	63,015	577,665	10	10	10	10	10	2	3		
																		Lös egendom
12. Sunne sockens enskilda brandstodsbolag.	Fast egendom	1862	258	—	—	575	4,687	2,000	170,080	5	—	5	5	—	—	—		
																		Lös egendom
13. Hallens tingslags brandstodsbolag.	Fast egendom	?	4,265	3,165	1,254	11,145	—	—	719,095	10	5	5	5	5	—	2		
																		Lös egendom
14. Ovikens och Myssjö enskilda brandstodsbolag.	Fast egendom	1875	2,484	527	500	312	4,000	26,396	730,510	9	5	5	5	5	3	7		
																		Lös egendom
15. Undersåkers sockens brandstodsbolag.	Fast egendom	1871	795	—	—	37	1,257	—	171,546	10	10	10	10	10	—	—		
																		Lös egendom
16. Åre sockens brandstods-förening.	Fast egendom	1869	1,707	—	96	800	5,202	26,600	353,155	10	10	10	10	10	—	5		
																		Lös egendom
17. Kalls brandstods-förening.	Fast egendom	1870	655	638	—	112	3,117	11,680	225,000	10	10	10	10	10	—	—		
																		Lös egendom
18. Offerdals brandstods-bolag.	Fast egendom	1881	644	—	40	892	125	—	700,470	—	—	—	—	—	—	1		
																		Lös egendom

19. Alsens och Mattmars brandstodsbolag.	Fast egendom	1863	1,467	550	250	798	2,604	1,779	1,779,000	2	2	2	2	2	—	—
	Lös egendom									2	2	2	2	—		
20. Näs och Hackås brandstodsbolag.	Fast egendom	1871	6,436	2,600	3,798	4,564 ³⁾	5,300	23,170	494,070	5	5	5	15	5	—	5 ³⁾
	Lös egendom									5	5	5	22	5	—	
21. Refsunds tingslags brandstodsbolag.	Fast egendom	1863	12,134	—	10,200	1,193	741	152,830	2,115,870	10	10	30	5	5	2	9
	Lös egendom									10	10	20	5	5	4	
22. Marieby sockens brandstodsbolag (Marieby socken samt hemman i Brunflo och Lockne socknar).	Fast egendom	1859	610	—	—	40	5,795	4,060	152,100	5	5	5	5	5	—	—
	Lös egendom									5	5	5	5	5	—	
Summa			184,851 ⁶⁴	20,552 ⁷⁶	142,477 ¹³	38,224 ⁷⁴	104,321 ²⁸	2,287,356	44,352,285	—	—	—	—	—	64	126

Anmärkningar:

¹⁾ Brandstodsåret räknas från 1 oktober. Reassurans förekommer ej. -- ²⁾ Inträdesavgifter. — ³⁾ 200 assuranssprutor.

Tab. N:o 8.

FROMMA STIFTELSE, STIPENDIFONDER, PENSIONSANSTALTER, SJUKKASSOR OCH DERMED JEMFÖRLIGA INRÄTTNINGAR I JEMTLANDS LÄN ÅR 1885.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål.	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	Utdelning år 1885 till antal personer af nedanstående hela belopp. Kronor.		Stiftelsens storlek vid slutet af år 1885. Kronor.	Stiftelsen förvaltas af:	Anmärkn.
A. Å landsbygden:								
1. Tunadals donationsfond.	Fattiga barns inom Ragunda socken beklädnad.	Tunadals trävaruaktiebolag.	1867 ²⁷ / ₈	3	50	1,000	Fattigvårdsstyrelsen.	1)
2. Gisslénska donationen.	Undervisningsväsendets inom Ragunda socken befordrande.	Handlanden Lars Gisslén i Uppsala.	1835 ³⁰ / ₈	—	150	6,000	Skolrådet.	
3. Fond för fattiga barns skolgång.	Understöd åt medellösa skolbarn inom Brunflo socken.	Fonden bildad genom frivilliga sammanskott och gåfvor.	Första bidraget lemnades 1866 ¹³ / ₄	3	42	3,612	Skolrådet.	2)
4. P. A. Amréns understödsfond.	Fattigunderstöd inom Ragunda socken.	Boudeasonen P. A. Amrén.	1882 ¹² / ₈	—	15	300	Fattigvårdsstyrelsen.	
5. Stens fond.	Fattiga skolbarns inom Näs socken underhåll.	Hemmansegaren Nils Sten.	—	1	40	921 ³⁴	Skolrådet.	3)
6. Fattiga skolbarns beklädnadsfond.	Fattiga skolbarns inom Föllinge socken beklädnad.	f. Nämndemannen Hemming Olofsson.	1872 ² / ₁₀	3	14	543 ⁵⁷	Kommunalnämnden.	
7. Kyrkås allmänna sjuk- och begravningsfond.	Understöd åt sjuke samt begravningshjälp inom Kyrkås socken.	Hemmansegaren Per Eriksson.	1884 ² / ₃	—	—	133 ³⁹	Stiftaren.	
8. Anders Anderssons i Söre testamentsfond.	Inrättande af en sockenskola i Lits socken.	Kyrkovärden Anders Andersson i Söre.	1831 ²¹ / ₁₁	—	—	6,000	Skolrådet i Lit.	3)
9. Olaus Lithanders testamentsfond.	Att förse fattiga skolbarn inom Lits socken med kläder och böcker.	Handlanden Olaus Lithander.	1849 ²⁴ / ₂	—	—	2,214	D:o.	
10. Rabinska fonden.	Understöd åt fattiga inom Frösöns socken.	Mamsell Elisabet Lindström.	1866 ²¹ / ₈	26	55	1,000	Fattigvårdsstyrelsen.	3)
11. Södergrenska testamentet.	Fattigunderstöd inom Undersåkers, Kalls och Åre socknar.	Bruksegaren Nils Södergren.	1805 ¹⁹ / ₁₁	—	500	10,000	Pastor jemte kyrkovårdarne.	

Tab. N:o 8. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål.	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	Utdelning år 1885		Stiftelsens storlek vid slutet af år 1885. Kronor.	Stiftelsen förvaltas af:	Anmärkn.
				till antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.			
12. Racklöv'ska skolan.	Skolundervisning åt fattiga barn inom Undersåkers pastorat.	Handl. Ol. Hansson Racklöv.	1801 ²¹ / ₇	—	—	12,400	Kyrkoherde och kyrkovårdar.	4)
13. Hans Ersson och Wikströms donationsfond.	Understöd för medellösa barns skolgång inom Frösöns församlings vestra del.	Hans Ersson i Forssa och direktör P. Wikström.	1842	30	80	1,689	Hemmansegaren Erik Olofsson i Hamre.	
14. Länsman Nilssons stipendiifond.	Premier åt barn i Hallens sockens folkskola.	Flere personer mindre bidrag.	1876 ²⁹ / ₉	8	30	500	Skolrådet.	
15. Brukspatron Nils Södergrens testamente.	Understöd åt en skollärare i Tennäs socken samt studerande från Herjeådalen och fattige inom Tennäs.	N. Södergren.	1805 ¹⁹ / ₁₁	ingått till fattigkassan.	250	5,000	Fattigvårdsstyrelsen.	5)
16. Fru Maria Salanders premiefond.	Understöd åt ett skolbarn inom Ytter-Hogdals socken.	M. Salander.	1878 ⁶ / ₁₂	1	3	60	Skolrådet.	
17. Kronofogden S. O. Hammarströms donation.	Understöd åt skolbarn inom Ytter-Hogdals socken.	S. O. Hammarström.	1868 ⁴ / ₉	7	50	1,000	D:o.	
		Summa	—	82	1,279	65,773 ³⁰		
B. I Östersund:								
1. Onämnd gifvares fond eller 23 decemberfonden.	Premier åt skolgång inom Östersunds stad.	Grosshandl. N. Wikström.	1876 ¹⁵ / ₉	2	300	5,000	Drätselkammaren.	
2. D:o d:o.	Kläder och julgåfvor åt fattiga barn i Östersund.	D:o.	1880 ²⁸ / ₈	—	500	10,000	D:o.	
3. Apotekaren M. Justelii testamente.	Till för Östersunds stad nyttiga ändamål.	Apot. M. Justelius.	1883 ¹⁸ / ₅	—	—	—	Östersunds stad.	6)
4. Zetterströmska bibliotekets fond.	Boksamlingens förökande och vårdande.	Professor Carl Zetterström.	1816 ³¹ / ₅	—	—	4,813 ¹⁴	Domkapitlet i Hernösand.	
5. Burmanska fonden.	Till läroverkets nytta enligt rektors beslut.	Bergsrådet J. V. Burman.	1838 ¹² / ₃	9	193	4,963 ⁵⁸	Rektor.	7)
6. Per Wikströms premiefond.	Utdelning af böcker såsom premier.	Ekonomiedirektör P. Wikström, handlande.	1848 ²⁹ / ₇	16	60	1,000	Drätselkammaren i Östersund.	8)
7. Hamreiska stipendiifonden.	Utdelning af stipendier.	Målareenkan Anna Elieodotter Hamreus.	1849 ¹⁵ / ₇	—	—	248 ¹⁵	Lärarekollegiet.	9)
8. Bredmanska stipendii- och premiifonden.	Utdelning af stipendier och premier.	Professor Johan Bredman.	1842 ¹³ / ₉ 1855 ¹⁸ / ₁₁ 1855 ¹⁸ / ₁₁	16	204 ⁸⁵	4,880 ¹⁴	Skolstyrelsen.	
9. Bredmanska inventariifonden.	Inköp af vetenskapliga arbeten, kartor, glober, naturaliesamlingar, tabeller.	D:o d:o.	—	—	—	4,108 ⁸⁷	D:o.	
10. L. F. Weinbergs stipendiifond.	Ett stipendium för en lärjunge i 7:e klassen eller i den öfre 6:te.	Läroverksadjunkten Lars Fredr. Weinberg.	1874 ¹⁸ / ₇	1	150	3,391 ⁴³	Läroverkskollegiet.	
11. Nils Wikströms stipendiifond.	Stipendium för en yngling i öfversta klassen.	Grosshandlanden Nils Wikström.	1880 ²² / ₉	1	150	3,169 ⁸²	D:o.	
12. M. Justelii stipendiifond.	Stipendium för en yngling i 6:e eller 7:e klassen.	Apotekaren Martin Justelius.	1882 ¹ / ₅	1	100	2,080	Läroverkets kollegium.	10)
13. Fjellmanska stipendiets fond.	Stipendium för en lärjunge vid läroverket.	Rådmanen Anders Petter Fjellman.	1884 ²⁰ / ₅	1	150	3,091 ⁶⁷	Skolkollegium.	
		Summa	—	47	1,807 ⁸⁵	46,746 ⁸⁰		
Anmärknin gar.								
<p>1) Dessutom en jordlott jemte en hemmansdel, använda till skollärares aföning; hvardera fastigheten taxerad till 5,000 kronor. — 2) Delegare erlägga inskrifningsafgift 3 kronor samt årsafgift 50 öre. — 3) En fjerdepart i Falu grufva, uppskattad till 10,000 kronor. — 4) Dessutom ett hemman, uppskattadt till 3,400 kronor. — 5) En half fjerdepart i Falu grufva. — 6) Medlen uppgå till 10,000 kr., men äro ej ännu utbekomna. — 7) Af fonden har i senare tider vanligtvis utdelats stipendiunderstöd. — 8) Enligt stiftarens förordnande skall räntan öfverlemnas till läroverkets rektor före den 1 april årligen. — 9) Fonden får tillsvärdare ökas genom räntans kapitaliserande vid hvarje års slut. — 10) Genom testamente den 15 maj 1883 har af apotekaren Justelius förordnats, att efter hans död — som inträffade den 21 september 1885 — skulle läroverket af hans kvarlåtenskap erhålla 3,000 kronor såsom tillägg till hans stipendiidonation den 1/5 1882, men dessa 3,000 kronor hafva ännu icke kommit läroverket till godo.</p>								